

DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za izvozništvo 900 din oziroma ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-12-Z-24

Štev. 50 (352)

Leto VII

Urejeje uredniški odbor. — Odgovorni urednik: Toni Šušteršič. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 2. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov, založniško podjetje: Slov. poročevalec v Ljubljani. Pošt. predal: Novo mesto 93. Tiska: Casopisno-odgovarja F. Plevel

NOVO MESTO, 13. DECEMBRA 1956

Pred dnevom slavne JLA

PO VSEM NOVOMEŠKEM OKRAJU ŽIVAHNE PRI PRAVE ZA POČASTITEV 15. OBLETNIČE USTANOVITVE JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE

SPORED PRIREDITEV V NOVEM MESTU

V pripravah za dostojno praznovanje 15. obletnice ustanovitve naše ljudske armade sodelujejo v Novem mestu domala vsa društva, vodi pa jih poseben odbor. Proslave se bodo vrstile od 15. do 23. decembra.

Mladina novomeških šol in šmihela bo 16. decembra dopoldne ob desetih priredila kulturni nastop za vsakeje novomeške enote. 20. decembra pa bodo kulturne skupine JLA imele povračilno prireditve za mladino popoldne v dvorani doma JLA. Kulturne ekipe mladine in vojske bodo imele tudi skupne nastope na podelitvi.

19. decembra bo zvečer v Domu ljudske prosvete literarni večer, na katerem bodo brali svoja dela štirje partizanski književniki iz Ljubljane, z glasbenimi vložki pa bodo sodelovali gojenki glasbene šole.

Svečana akademija bo 21. decembra zvečer v Domu ljudske prosvete. To bo kulturna prireditve na zelo visoki umetniški višini. Na njej bodo sodelovali poleg domačih skupin kot so orkester Dušan Jereb z godbeniki JLA, združeni pevski zbori in druge, tudi člani zagrebške in ljubljanske opere.

22. decembra dopoldne bo komandant novomeške garnizije sprejel predstavnike pionirskih organizacij. Ta dan dopoldne bo tudi razvite zastave obd. odreda predvojaške vzroke. Popoldne se bodo v prijateljski tekmi pomerili v streljanju člani stridske družine Gorjanci in pripadniki JLA. Takih športnih

srečan bo še več med koglači, nogometali, šahisti in drugimi skupinami. Večina teh tekmovalij bo v nedeljo 23. decembra. Zvečer 22. decembra bo v vseh prostorih doma JLA ples z nekaterimi vmesnimi nastopi kulturnih skupin in posameznikov.

To je okvirni spored prireditev v Novem mestu. Poleg teh bodo na vseh solah predavanja o nastanku in rasti naše vojske (v času od 16. do 23. decembra). Izdelan je tudi podroben načrt kino predstav potujočega kina, ki bodo v vseh krajih, kjer nima kino dvorane. V ta namen je JLA dala na razpolago kinoprojektor in filme.

Otroci na solah še pijejo naloge o naši vojski. Najbolje napisane naloge bodo nagrajene. Ocenevala bo posebna komisija, v kateri bodo tudi predstavniki vojske. Lepo razumevanje je pokazala uprava doma JLA, ki je dala v počastitev petmesečne obletnice ustanovitve JLA 10.000 din za učila najrevnejšim učencem.

V OBČINI ŽUZEMBERK

Občinski odbor SZDL je te dni sklical v Žuzemberku posvetovanje predstavnikov vseh organizacij, da bi naredili načrt o počastitvi 15-letnice armade. 22. decembra bo zborovanje pripadnikov predvojaške vzgoje za vsako občino s krajšo proslavo. Nekatere boroji in oficirji NOV bodo po vseh solah mladini pripovedovali svoje spomine na velike dni naše NOV. Obiskali bodo nekatere bivše

partizane in jih še posebej povabil na proslavo. Za Dan JLA bo obdarjen tudi nekaj partizanskih šrot in otrok borcev, v krajih, kjer je elektrika pa bodo gledali filme o razvoju naše vojske. V večjih krajih bodo posebne proslave. O pripravah in načrtih za ta praznik bodo govorili tudi na sejah ZB, odbora vojaških vojni invalidov, RK in drugih organizacij, ponekod pa tudi na sestankih SZDL.

ČRNOMELJ SE PRIPRAVJA

Na področju občine Črnomelj so v teku vsestopenjske priprave za proslavo Dneva JLA ter njene jubilejne 15. obletnice. V dnevi od 16. decembra dalje, ko bo garnizija v Črnomlju ter enota na Otovcu obiskala mladina osnovnih šol in gimnazij, se bodo vse te dni vrstile različne prireditve. Organizirali bodo tekme v odbojki in šahovski turnir, kjer bodo sodelovala moštva JLA, industrijskih podjetij in gimnazije. Borci iz NOV bodo skupno z oficirji JLA obiskali vse šole in kolektive večjih podjetij ter govorili mladini in delavcem o herojskih dejanjih naših partizanskih enot, o nastanku in razvoju naše ljudske armade.

Belokranjski prvoborec tovarš Franc Košir-Pavle bo seznanil pripadnike črnomeljske garnizije s formiranjem narodno-

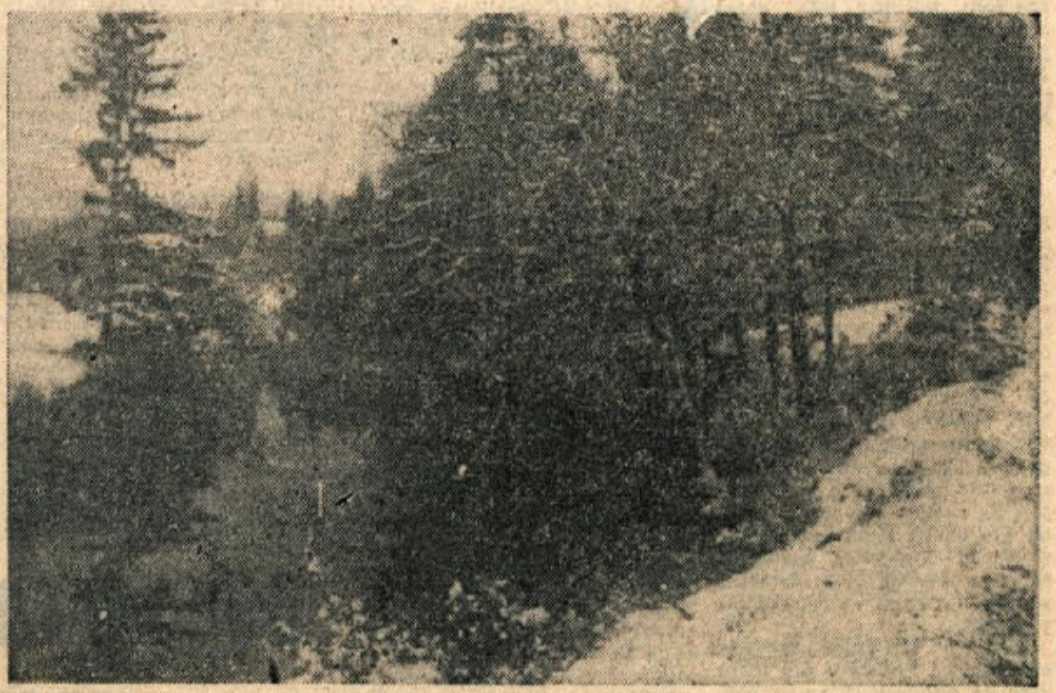
osvobodilne vojske v Beli krajini.

Na predvečer 22. decembra bo svečana akademija s pestrim sporedom, na praznik sam pa bodo predstavniki delovnih kolektivov obiskali in obdarili naše etote.

Delavski svet rudnika Kanjarice je sklenil, da bo ob tej priliki pozdravil slehernega svojega sotovarša, ki je ta čas na odsluženju vojaškega rokta ter mu poslal skromno darilo v obliki gotovine in cigaret.

POČASTITEV V OBČINI STRAŽA-TOPLICE

Tudi v občini Straža — Toplice se vneto pripravljajo na proslavo v počastitev dneva JLA. V ta namen je sestavljen odbor, ki bo pripravil in vodil proslave kakor tudi razna predavanja o Dnevu JLA. Sodelovanje so obljubili tudi pripadniki JLA iz Novega mesta; priredili bodo koncerte in predvajali vojaške filme v Straži in Dolenjskih Toplicah, verjetno pa tudi v Podturnu in pa Vrhnih selih. V Dolenjskih Toplicah bo koncert v nedeljo, 16. decembra ob 19. uri, pred tem pa bo predvajanje filmov, v Straži pa v četrtek, 20. decembra in bo program od 4. ure popoldan dalje. Za te nastoje pripravljajo svoje točke tudi ostale organizacije iz kraja.

Medlo sije sonce te zadnje jesenske dni, marsikod po Dolenjskem pa smo bili v prejšnjem tednu še kar sredi snega, ki se ni skopel. Naš fotoreporter je ujel tak motiv tudi ob Lahinju v Beli krajini...

Kulturno prosvetna delavnost je družbena naloga

Občni zbor občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev novomeške občine je bil v nedeljo, 9. decembra. Dobra poročila in razprava so dala dokaj vpogleda v kulturno prosvetno dejavnost v naši občini in v njene probleme.

Kulturnoprosvetna društva, zlasti na podeželju, delajo v težkih pogojih. Nimajo primerne prostora in opreme, bora se s finančnimi vprašanji. Velikokrat tudi nimajo dovolj pomoči ostalih možnih organizacij in društev, kakor da je kulturno prosvetno delo samo stvar teh društev in posameznih prosvetnih delavcev, ne pa splošna družbena naloga. Navzile temu je kulturno prosvetno delo v občini v porastu. Nad 100 javnih nastopov raznih skupin v pretekli sezoni so najbolj pogostejše.

Občni zbor občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev novomeške občine je bil v nedeljo, 9. decembra. Dobra poročila in razprava so dala dokaj vpogleda v kulturno prosvetno dejavnost v naši občini in v njene probleme.

Kulturnoprosvetna društva, zlasti na podeželju, delajo v težkih pogojih. Nimajo primerne prostora in opreme, bora se s finančnimi vprašanji. Velikokrat tudi nimajo dovolj pomoči ostalih možnih organizacij in društev, kakor da je kulturno prosvetno delo samo stvar teh društev in posameznih prosvetnih delavcev, ne pa splošna družbena naloga. Navzile temu je kulturno prosvetno delo v občini v porastu. Nad 100 javnih nastopov raznih skupin v pretekli sezoni so najbolj pogostejše.

Občni zbor je med drugim poudaril, da je kulturno prosvetno delo prav tako kot solsko izobraževanje stvar celotne družbe in ne samo starih posameznih skupin in ljudi, ki v to delo vlagajo veliko truda in moči. Zato je potrebno, da tudi država, najzlasti je po potrebnem dobro sodelovanje vseh organizacij in večkratno posvetovanje o problemih, ki se pojavljajo pri delu. Tovarš Golob je tudi povabil prizadete in pozivoval delo kulturno prosvetnih organizacij v občini.

Zelo dobro so zastavili kulturno prosvetno delo v Podgradu. Skupno s kulturno prosvetnim društvom sodelujejo ostale organizacije in ga podpirajo pri njegovem delu. Vse organizacije in Kmetijska zadruga, ki se dogovorili, da bodo podprli društvo in omogočili vsako leto nakup novih knjig za knjižnico. V Podgradu prireja tudi zabavne popoldneve ali večere, kar se je pokazalo koristno, saj ljudje potrebujejo tudi razvedrilo. Pripravljajo izobraževalne tečaje, med temi tudi strokovne, kakršne pač ljudje želijo. Radi bi ustanovili še svojo godbo, pa nimajo kapelnika.

Občni zbor je med drugim poudaril, da je kulturno prosvetno delo prav tako kot solsko izobraževanje stvar celotne družbe in ne samo starih posameznih skupin in ljudi, ki v to delo vlagajo veliko truda in moči. Zato je potrebno, da tudi država, najzlasti je po potrebnem dobro sodelovanje vseh organizacij in večkratno posvetovanje o problemih, ki se pojavljajo pri delu. Tovarš Golob je tudi povabil prizadete in pozivoval delo kulturno prosvetnih organizacij v občini.

Veliko zanimanje za kmetijsko sol jo tudi v Stopičah, kjer je prijavitelj za sol 34 kmetijskih fantov in deklet. Prijavljajo se tudi starejši. Iz Malega Slatnika in Smoleje vasi hodi v sol na Grm 15 mladincev in mladnic, nekateri tudi po devet kilometrov daleč. V Smaheju močno ovrta večje kulturno prosvetno dejavnost pomanjkanje dvorane in opreme.

Program tehnične pomoči Uprave za mednarodno sodelovanje

V Zvezni inštitutski zbornici je bil sprejet in odobren program tehnične pomoči Upravi za mednarodno sodelovanje na leto 1957. Sedem tujih strokovnjakov za črno metalurgijo, proizvodnje in predelavo nafte in za tekstilno industrijo bo prišlo priložnostno delo v našo državo, medtem ko bo oddlo 83 štipendistov iz naših podjetij za proizvodnjo in razvijanje elektr. energije, proizvodnje in predelavo nafte, črne in barvaste metalurgije, predelave kovin, kemične in tekstilne industrije v ZDA, 62 štipendistov pa v razne evropske države.

Podobnih nužnih del za izboljšavo komunalnih naprav je veliko po vsem okraju. Kako jih izvršiti, bo maral razpravljal okrajni ljudski odbor skupno z občinami in prebivalci, toda šele po sprejetju družbenega plana.

Smernice za bodoče delo

To je predvsem prizadevanje za kakovost prireditve in pravo idejno vsebino kulturno prosvetnega dela. Društva žele izbor prizorna sezonske iger, ki so primerne za njihove odre in tudi po vsebini. Sami so večkrat v veliki zadregi glede tega. Kulturno prosvetno delo je treba dati večjo pestrost in med ostalim nuditi delovna tedna pa je s prepričljivo mnogorede zaslužil dobrih 13 tisočakov. Pokazalo pa se je, da krava ni bila taka, kot jo je Janez hvalil, vendar prodajalec ni bil voljan popustiti kupcu niti 500 dinarjev.

»GRICARJI« Ilke Vaštevove tik pred izidom

Najnovejši roman Ilke Vaštevove, zajet iz novomeške zgodovine, vsehkih bojev in kmečkih puntov 16. stoletja, je pravkar nastopila tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Knjiga je, kakor smo izvedeli, že v knjigovoznici, tako da jo lahko konec decembra pričakujemo na našem knjižnem trgu. Za delo je med ljubitelji Trdinove knjižnice in med bralci sploh precej zanimanja. Cim bo knjiga izšla, bomo o njej objelneje poročali.

VREME

ZA ČAS OD 14. DO 23. DEC. Do konca tekočega tedna bodo prešle Sloventno obilne padavine, sprva dež, pozneje snež in močan padeč temperaturo. V prihodnjem tednu bo v glavnem suho, s krajevnimi razjasnitvami, le sredi tedna in proti koncu tedna so možne lahne snežne padavine. V jasnih nočeh ostrejši mraz, tudi čež dan bo v glavnem pod ničlo. (Napoved priredil V.M.)

Pritisk za komunalna dela

Družbene plane bomo spet sprejemali z zamudo

Večkrat je bilo poudarjeno, da bodo družbeni plani za leto 1957 sprejeti še pred koncem letošnjega leta, vendar kaže, da bodo vsaj okrajni in občinski ljudski odbori razpolagali prihodnje leto za komunalna dela — spričo skupnih naporov za zmanjšanje investicij in zvišanje življenjske ravni ljudi, ta sredstva gotovo ne bodo prevelika —, je že zdaj velik pritisk za ta sredstva. Pri podpredsedniku OLO Niku Belopavloviču se vrste druga za drugo razne deputacije iz posameznih vasi s prošnjami za pomoč pri komunalnih gradnjah. Potrebe je res zelo veliko, kako jih hitro odpraviti, je pa drugo zelo resno vprašanje. Pobuda ljudi in pripravljivost, da sami pri tem pomagajo, je prav tako velika, vendar brez družbene pomoči le ne gre.

Prvi del plana temelji na povečanju proizvodnje in storilnosti. Čeprav še ni znano, s kakšnimi sredstvi bodo okrajni in občinski ljudski odbori razpolagali prihodnje leto za komunalna dela — spričo skupnih naporov za zmanjšanje investicij in zvišanje življenjske ravni ljudi, ta sredstva gotovo ne bodo prevelika —, je že zdaj velik pritisk za ta sredstva. Pri podpredsedniku OLO Niku Belopavloviču se vrste druga za drugo razne deputacije iz posameznih vasi s prošnjami za pomoč pri komunalnih gradnjah. Potrebe je res zelo veliko, kako jih hitro odpraviti, je pa drugo zelo resno vprašanje. Pobuda ljudi in pripravljivost, da sami pri tem pomagajo, je prav tako velika, vendar brez družbene pomoči le ne gre.

NOVOTEKS bo dobil novo kamgarn predilnico v Metliki

Pisali smo že, da namerava Novoteks postaviti v Metliki, kjer je že zgrajena stavba, novo kamgarn predilnico. Težave so bile glede nabave predilniških vreten. O tem so razpravljali v Beogradu in sklenili, da Novoteks dobi svoj novi obrat.

Znano je, da izdeluje tovarna vrsto zelo dobrih kamgarnov, za katere je morala uvažati prejo iz inozemstva ali jo dobiti od naših predilnic, kar je izdelke precej podražilo. Sami kamgarn preje nismo mogli izdelovati, ker naših osem sto vreten prede le mikano prejo. Sedaj bomo doma izdelovali kamgarn prejo, kar je za nas velik napredek. Velikega pomena bo ta predilnica za vso Dolenjsko, posebno za Belo krajino. V nji bo zaposlenih okoli 180 delavcev, ki bodo izključno domačini, poleg strokovnega kadra. Tako bo novomeški okraj dobil novo podjetje, ki bo prineslo dolenskimu človeku možnost novega zaslužka, družbi pa pomemben nov vir dohodkov.

Uslužbeni okrajnega zavoda za plan v Novem mestu so skupno s podjetji že izdelali prvi del družbenega plana, to je vprašanje proizvodnje in storilnosti, ne morejo pa izdelati finančnega dela plana, to je delitve dobička, dokler niso znani zvezni in republiški predpisi o tem vprašanju.

Iz miznice tržnega inšpektorja

243 pregledanih obrtnih obratov, trgovskih poslovalnic in gostišč v zadnjem letu: delo novomeškega tržnega inšpektorja — Kako bi ljudje lahko veliko več storili za hitro odpravljanje napak in malomarnosti, ki nas vse tako zelo jeze — Nepravilnosti in prekrške moramo sproti javljati tržni inšpekciji, saj gre za izvajanje zakonitosti in za denar iz naših žepov!

23. decembra bo okrajna sindikalna konferenca

Ta teden bodo zaključene občinske sindikalne konference, na katerih izbirajo občinske sindikalne svete in delegate za okrajno konferenco, ki bo v nedeljo, 23. decembra v Novem mestu.

Občinske konference so imele v Črnomlju in Semiču še prejšnji teden. Oba sta bili dobro pripravljena. V poročilih in razpravah sta prevladovali dve vprašanji: naše gospodarstvo in strokovno izpopolnjevanje članov. Vidno je bilo, da so delavci in uslužbeni spremljali delo zvezne ljudske skupščine in se zlasti razpravalo o plačnem sistemu. Glede izobraževanja članov so predlagali organizacijo strokovnih tečajev v vseh kolektivih.

Marica je šla dopoldne na pošto, nazaj grede pa je prinesla dekletom v pisarno malico.

»O, packarija in nesramnost! Pogledj tole salamo, saj je v sredi kar zelenal« se je razjezila Božena, ki je hotelo položiti nekaj kolobarčkov med dva kosa domačega kruha. Res, Marica ni pogledala, kaj so ji v mesnici zavili v papir, zato se je zdaj ulila ploha besedi po njej in po nesramnih prodajalcih mesnih izdelkov, ki za dober denar prodajajo tako slabo blago. Zenske so po malem benile še vse dopoldne nad pokvarjenostjo salame in tistih, ki so je naredili, ostanki nezavžitega mesa pa so končali v košu za smeti. Nobena pa se ni spomnila, da bi zavrtela telefon in poklicala: »Prosim, 8!« in tam spet: »Tržnega inšpektorja!« Jezilo se se vsevprek, ukrenile pa ničesar.

Pokvarjena salama, zrezana in zavita v papir po 10, 15 ali 20 dekagramov, je iz ene novomeškega mesnic medtem že šla v nrekateri ceteri, de-

lavčev žep in gospodinjsko torbo. Povsod je ostalo le pri zmerjanju nepoštenih prodajalcev, pri jezi, ogorčenju in razburjanju.

»Svinjet« je zarobantil zidar Matevž na stavbi, ko je namesto slatne malice moral otepati suh kruh, pred njim v papirju pa je ležal kos nenacetne tlačenice. Klobasa je smrdel; 35 dinarjev je šlo v jarek, kamor je Matevž zalučal neuporabno mesnino in še enkrat mastno zaklel.

pozneje Neža tam ni več kupovala živil. Nečedno poslovanje v trgovini je šele nekaj mesecev zatem odkril tržni inšpektor iz Novega mesta, ko je prišel v Mirno peč po opravkih.

Tako bi lahko naštevali kar naprej in naprej. Je že tako, da se nam vsak dan mudi, da hitimo z delom, da imamo toliko opravkov, da še komaj ujmemo čas za počitek — če ga — in da tudi nakupe v trgovinah, mesnicah in delavnica najraje opravimo kar v eni sapi. Pa se le prerado zgodijo, da s tem in onim nismo zadovoljni, da nas jezi taka ali drugača malomarnost v potrebi in kvaliteti blaga, da nas skušajo tudi opehariti. — pri ta-tanju, metru ali v ka-

kovosti izdelkov, ali pa, kar je enostavnejše, v ceni blagal — in spet se jezimo, potožimo stvar sosedu ali prijatelju, valimo krivdo na ta ubogi socializem (kaj vse mora prestatiti) — ne ukrenemo pa največkrat ničesar, da bi bile stvari postavljene na pravo mesto.

»Prosim razčistite tole, saj je očitna goljufija!«

Pred dnevi je prišel v naše uredništvo Jože Učman z Vrha pri Dolžu in ogorčen zahteval, da objavimo njegovo pismo, v katerem razkrinkava Janeza Učmana iz Cerovca, ki mu je pred kratkim prodal kravo za 53.500 dinarjev. Šele čez čas je Jože zvedel, da je Janez kupil kravo na sejmu v Senterju za 40 tisočakov, že čez dva

tedna pa je s prepričljivo mnogorede zaslužil dobrih 13 tisočakov. Pokazalo pa se je, da krava ni bila taka, kot jo je Janez hvalil, vendar prodajalec ni bil voljan popustiti kupcu niti 500 dinarjev.

... Mislim, da je to očitna goljufija in izkoriščanje človeka, ki pa danes ni več dopustno. Da bi se te reči ne dogajale več, prosim zato odgovorne ljudi, da stvar razčistijo in jo goljufu usmerijo do poštenega zaslužka. ... pravi Jože Učman v svojem pismu, s katerim smo ga napolili na občinsko tržno inšpekcijo.

Človek ve, da nekaj ni v redu, da ga je nekdo ogoljufal; išče pot, da bi našel pravico. Ta zavije k advokatu, oni na sodišče, tretji pa se ne ve kam obrniti. Vsaših ga bolijo, ko vidi, kako iz malomarnosti v trgovini, obrti ali gostinstvu raste škoda, pa je tikar. Potrošniški svet še niso taki, kot bi morali biti, o delu in nalogah tržne inšpekcije pa ljudje marsikje prav malo vedo.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Lep napredek metliške zadruga

V 6 mesecih: 113 milijonov dinarjev prometa in 3.254.895 din čistega dobička

Splošna kmetijska zadruga Metlika se je v zadnjem času notranje utrčila, dobila je sposobnejši vodilni kader pa tudi upravni odbor se redno sestaja in usmerja delo. Vse to je pripomoglo, da je zadruga v letošnjem prvem polletju znatno povečala dejavnost, o čemer so bližnji zadržalniki podrobno počinili na polletnem običnem zboru.

Dejavnosti metliške kmetijske zadruga so trgovina s potrošnim blagom (od tega tri polovalnice v Metliki in ena v Drahovcu), odkup živine in poljskih pridelkov, mlekarina s predelavo mleka, dalje vinskih klet, zadržalniki, bife, obrat žaga in mizarstvo na Suhorju, prevoz, strojni odsek ter pospeševalni odsek: vinarski, živinorejarski, poljedelski, hranilnokreditni in čebelarstvi.

Močno povečan odkup

Prejšnja leta je imela zadruga največ prometa s prodajo industrijskega blaga in živil, letos pa z odkupom. Največji promet je imela z odkupom živine; ta promet je znašal v prvem polletju 52.500.000 din. Od tega pri odkupu goveje živine 41.000.000 din, pri odkupu prašičev 9.600.000 din in pri odkupu telet 1.900.000 din. Tako povečanemu odkupu živine je pripomogla tudi uredba, ki daje zadržanom pravico, da odkupujejo na svojem območju, odnose gre odoživ prek zadržana. Izredno velik dogovor na sejmi v Metliki nudj metliški zadržni ugodnost večjega odkupa živine.

Letos je kmetijska zadruga odkupila za 19.300.000 din (brez žage na Suhorju). Vina in žganija je odkupila za 32.500 litrov v vrednosti 2.600.000 dinarjev, ostalih kmetijskih pridelkov in zdravilnih želez pa za 7 milijonov din. Mleka je zadruga odkupila v tem času 67.900 litrov in izplačala zanj 1.700.000 din. Tako je skupni promet z odkupom znašal 81.300.000 din.

Promet v trgovinah potrošnega blaga se je v primeri z istim obdobjem lani povečal za 8 odstotkov in je dosegel 27.130.000 din. Promet v bifeju je znašal 1.870.000 dinarjev, v mlekarni 1.700.000 din in v prevoznih 1.360.000 din. Tako je znašal celotni promet v šestih mesecih 113 milijonov dinarjev!

večinoma v sir, nekaj ga pa proda potrošnikom. Ponudba mleka je še večja, vendar ga mlekarina s sedanjimi napravami ne more predelati še več. Kakovost odkupljene mleka ni najboljša, kar vpliva tudi na kakovost izdelkov. Temu vprašanju bo treba posvetiti; vso skrb, ker je mogoče vnovičvati samo kakovostno blago.

Vinarski odsek je imel v prvi polovici leta 133.000 din izgube. Vzrok je v maljem prometu in zelo slabi kakovosti lanskih vin. Promet se v drugi polovici leta izboljšuje. Manjkalo je tudi transportnih sodov, kar se je deloma izboljšalo. Bolj kot odkup vina se priporoča odkup grozdja, ker je to tako mogoče dobiti boljše vino in večje količine ene sorte.

Letos v maju je pričela poslovali tudi umetna osemenjevalnica krav. Ze po nekaj mesecih poslovanja je vidna zelo uspešna borba proti spolnim boleznim krav. Hkrati z umetnim osemenjenjem se posveča vsa skrb zdraviljenju bolnih krav, katerih je bilo na območju zadruga nad polovico. V maju je bilo osemenjenih 25 krav, zdraviljenih pa 78. Do avgusta se je to bistveno spremenilo in je bilo v tem mesecu osemenjenih 74 krav, zdraviljenih pa 48.

Živinorejarski odsek se je mnogo ukvarjal z vprašanjem kolektivnega zavarovanja živine v obliki zadržne samopomoči. V tem smislu pripravila pravilnik. Deloma je kolektivno zavarovanje živine že uvedeno z zavarovanjem prašičev, za katere sklene zadržni za rejat odkupno pogodbo. Zavarovalni prispevek znaša v takem primeru 200 din od prašiča.

V okviru poljedelko-semenskega oddelka so bile za spomlad nabavljene večje količine semenskega krompirja sorte Merkur. Ta je dal prav lep pridelek, povprečno 28.000 kg na ha, kar je znatno več kot dajejo ostale vrste krompirja, ki so ga

Za 42 milijard din več zalog

Pred kratkim je bila na Sekretariatu za informacije v Beogradu konferenca, na kateri je državni sekretar za blagovni promet dr. Marjan Brečić seznanil novinarje s prizadevanji in ukrepi drž. organov, da bi čimbolj izboljšali preskrbo prebivalstva z raznimi vrstami blaga, kar je nedvomno sestavni del zvišanja življenjske ravni.

Tako je med ostalim dejal, da smo od 1. julija 1956. do zdaj uvozili 400.000 ton pšenice, uvozili pa bomo iz Amerike še 925.000 ton pšenice, 32 tisoč ton masti, 7.000 ton olja i. t. d., vse do konca marca 1957. To velja tudi za nadaljnji uvoz kave, sladkorja, riža in drugih osnovnih živil. Čeprav pridelamo precej našega sladkorja, ga bomo še vedno uvažali, ker njegova potrošnja stalno narašča. Če bi delale trgovine manj napak, bi bila izboljšana lahko tudi za preskrba z zelenjavo in sadjem.

Industrijskih izdelkov imamo letos precej več kakor lani, saj je samo zalog tega blaga za 42 milijard dinarjev več.

Do 15. januarja bomo uvozili še 1200 ton limon in nad 2000 ton pomaranč in mandarin. Cene za to sadije bodo okrog 200 dinarjev. Uvoz blaga za široko potrošnjo bo prihodnje leto povečan za okoli 50 odstotkov.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED Ne zaradi socializma

Položaj na Madžarskem se je spet naglo poslabšal. V zadnjih dneh je prišlo v Budimpešti do demonstracij, predvsem žensk, in aretacij članov delavskih svetov. Zdal pa je prišlo sporodilo, da je Kadarjeva vlada razpustila delavske svete in uvedla v državi nagla sodišča oziroma skrajšan postopek, kar je isto.

Za vsakega, ki trezno gleda na madžarske dogodke in svetovni položaj, na debato v Združenih narodih, in sli želi miru in pomiritev na Madžarskem, pomenujo zadnji dogodki in ukrepi vedno veliko razočaranje. Zakaj vse to govori o tem, da pomiritev ni na vidiku, ampak da se nasprotno položaj slabša.

Centralni delavski svet v Budimpešti je kot tisoče drugih delavskih svetov otrok madžarske revolucije ali »dogodkov 23. oktobra in pozneje, kakor je rečeno v resoluciji madžarske socialistične delavske partije, ki močno pretirava udeležbo kontrarevolucije in buržoaznih elementov v uporabi že od samega začetka. Centralni delavski svet je bil ustanovljen konec oktobra na sestanku, ki so se ga udeležili številni delegati delavskih svetov iz drugih delov Madžarske in Budimpešti. Vedno bolj postaja očito, da sta na Madžarskem prava zadržni dve oblasti — Kadarjeva vlada, ki si je doslej zmanjkala pridobiti zaupanje prebivalstva, posebno pa delavskega razreda, in centralni delavski svet v Budimpešti. Nekaj časa je obstajalo upanje, da se bosta obe vladi oziroma oblasti združili, da bodo delavski svetovi podprli vlado, da bo oživela proizvodnja, da se bodo razmere nekako uredile.

Da je res tako, dokazujejo pogajanja, ki so se začela med Kadarjevo vlado in zastopniki centralnega delavskega sveta. Ti so med drugim zahtevali jamstva politične in gospodarske narave, amnestijo aretiranih delavcev in dejansko priznanje in upoštevanje delavskih svetov kot organov delavskega samoupravljanja in kot političnega činitelja v državi.

Toda vedno pogostejši primeri zapiranja članov delavskih svetov, obtožbe, da so delavski sveti leglo buržoazije in kontrarevolucije, niso napovedovali nič dobrega. Prišlo je sporočilo, da so sveti razpuščeni. Centralni delavski svet je odgovoril s pozivom na 48-urno generalno stavko, ki so je začela v ponedeljek opolnoči. Kadarju ali tistemu, ki ga Kadar postavlja, je očitno dovolj. Namesto potrpežljive politične akcije in podpore delavskim svetom, da bi se razvili in utržili, postali resnični nosilci demokratskih prizadevanj madžarskega delavskega razreda, se je odločil za politično strdno roko.

Proti taki politiki se bo najbrž dvignil odpor Madžarov, predvsem madžarskega delavskega razreda. Ni važno to, da ta politika lahko navezadnje suspenz in napravi red, važno je, da s silo ni mogoče reševati takih vprašanj. Vojski je mogoče zapovedovati, ljudstvu nikoli. Delavskemu razredu še manj, kakor je pokazala nedavna zgodovina in kakor bo najbrž še pokazala bližnja prihodnost.

Po zadnjih poročilih so prebrhanje številne telefonske in druge zveze v sami Madžarski ter med Madžarsko in tujino. Videti je, da se je v Madžarski pretregalo še kaj drugega. Morda so se potrgale tiste niti in zveze med Kadarjem in delavskim razredom — delavski svet je izraz volje in šelje delavskega razreda, o tem ne more biti dvoma — ki so vezale Kadarja še z ljudstvom. Razput delavskih svetov je zelo verjetno pretregel te vezi in na koga se bo zdaj naslanjal Kadar? Na politično in sovjetske čete? Zaradi reda in miru morda že, toda ne zaradi socializma.

NOVOTEKS že izdeluje spomladansko kolekcijo

3.887.000 DINARJEV DOBIČKA IN 632.000 DINARJEV IZGUBE

Tak je finančni učinek polletnega poslovanja kmetijske zadruga. Največ dobička je dal lesni odsek — 2.660.433 dinarjev. Ostali odskupi so dali 1.099.105 din dobička, mlekarina 96.816 din, trgovina 11.521 din in bifa 3.633 din.

Za pospeševalne odseke je bilo v šestih mesecih porabljeno 443.087 din. Pri prevozih je bilo izgube 56.348 din in v vinarskem odseku 133.412

din. Potemtakem znaša čist dobiček zadruga v prvem polletju 3.254.895 din, 50 odstotkov čistega dobička gre v investicijski sklad kmetijske zadruga. To znaša 1.627.449 din; 25 odstotkov dobi občina, ostalih 25 odstotkov pa gre za zadržne sklade in nagrade.

Za Zago na Suhorju, svoj najmnožnji obrat, vodi zadruga ločeno knjigovodstvo. V prvem polletju je imela žaga 226.046 dinarjev čistega dobička, ki se delj enako kot ostali dobiček zadruga. Upravni odbor posveča se posebno skrb temu obratu, na katerem so se ob pritučici poslovanja dogajale nepravilnosti, ki so pa v glavnem že odpravljene.

Kmetijska zadruga Metlika je po zaslugi upravnega odbora, vodilnega kadra in deloma zaradi večjih ekonomskih možnosti ter našega gospodarskega sistema, ki daje zadržništvu določene ugodnosti, zelo močno povečala svojo dejavnost in postajata tako izredno močan gospodarski činitelj v tej občini. Nadaljevanje s tem delom in še v večji meri pospeševati kmetijsko proizvodnjo je stalna in glavna naloga vseh, od upravnega odbora do zadržnikov.

R. F.

IZPRED SODIŠČA

ČEZ MEJO STA HOTELA

Karel Pavlenč iz Roj pri Sent-jureju je bil že dvakrat kaznovan zaradi tatvine, čeprav je star komaj 25 let, skupno na 11 mesecev zaporov. Menda mu pošteno del ne diti preveč. Zahotelo se mu je v širni svet, seveda na nezakoniti način, ker ba je tu ne doli zapeljiv in ga doma nimajo radi.

Za to dejanje je nagovoril tudi mladoletnega J. S. iz Podgorca pri Mirni peči. To je mlad, nezakonski fant in, kot kaže vsemu napotje. Je namreč nezakonski otrok in mati ga je takoj po porodu zapustila in prepuštila svoji materi. Brez vsake prave vzgoje je odrasel, zato je, čeprav mlad, dokaj razgreden in rad pada pod vpliv drugih. Ljudska oblast je skrbela tudi zanj, toda socialno podporo, ki jo je prejel, so porabili njegovi svgoziljeli zase.

J. S. je dobil zapeljivost pri gradbenem podjetju v Novem mestu, saj je močan fant. Sam ne ve, kaj ga je pečilo, da je nekod že hotel čez mejo, pa so ga ujeli. Kaznovan je bil samo z onemnošnim zaporom. Niti enega razloga ne more navesti, kaj ga je vleklo v svet na tak način. Sodišče ni moglo verjeti njegovi teti, katera je prevzela »skrb« zanj, potem ko je umrla stara mati, da doma ni dobil nobene potuhe v tej smeri, saj je tudi domači fant, njegov bratranec poiskovali na podobno način in iznozemstvo, potem ko je zagrešil več kaznivih dejanj.

Takoj po vrnitvi iz zapore je dobil zaposlitev, kjer je delal prej. Toda prišel je do njega Pavlenč in ga pripravljal, da sit se spet poda na nevarno pot. Še predno sta letos 14. oktobra prišla do meje, so ju imeli v rokah našli obmejni organi. Pavlenč je dobil na sodišču eno leto zapore, J. S. pa 6 mesecev. Značilno je, da mati J. S. živi nekje v Ljubljani in je poročena in morda še zelo spoštovana »gospa«, za svojega otroka pa se nikoli ni zmenila. Ne sin ne sestra baje ne vedo za njen nalog, sin pa jo, po lastni izjavi, komaj pozna.

NOVOTEKS že izdeluje spomladansko kolekcijo

V novembru se je proizvodnja v Novoteksu že preusmerila na izdelavo novih spomladanskih vzorcev. Spomladanska kolekcija je bila izdelana pred časom in potniki so že raznesli vzorce po vsej državi. Zanimanje za posamezna blaga je veliko, tako da se sedaj izdeluje blago, ki je že prodano.

Pomladanska kolekcija vsebuje vrsto novih artiklov, ki jih do sedaj še niso izdelovali in so v drugih državah predmet zanimanja.

Mleto rige (milijon črtic) je blago, podobno našem kašmirju, je nekoliko lažje in se bo uporabljalo za ženske spomladanske jopičke in plašče. Kolekcija teh vzorcev vsebuje 8 nežnih barv, ki bodo zadovoljile najrazličnejše ženske okuse.

Fiamne je tudi vključeno žensko blago, podobno šantungu. Kolekcija vsebuje 10 novih desenov.

Vasja, lahki ženski kamgarn, je blago za ženske obleke. Izdelan je v osemih novih dengenih.

Melita, Meti, so ženski ripsi za pomladanske obleke v več barvah.

Dornel. Ze po imenu se da spoznati, da je to možko blago. Pri nas še čisto nova stvar.

Kam; lahko možko blago (ribji keper), se uporablja za obleke.

Vesna; zopet izključno žensko blago, podobno možkem multi-colorju.

To so novi artikli, poleg tega pa izdelujemo tudi artikole iz prejšnjih kolekcij (kašmir, bouclé stid).

Nova spomladanska kolekcija bo prinesla tudi vrsto novih kamgarnov. Izbrana je bila takoj, da vsebuje precej novosti, ki bodo zadovoljile naše potrošnice.

NOVOTEKS že izdeluje spomladansko kolekcijo

Novi premijski pravilnik je zajel vse delavske kolektiva

Pred kratkim smo stari premijski pravilnik, ki je zajemal prejemajhen del našega delavstva, spremenili. Izdelan je bil nov pravilnik, ki zajema vse člane našega kolektiva v direktni ali indirektni proizvodnji. Vsak delavec, ki se bo izkazal pri svojem delu, bo prejel nagrado, podeljeno na podlagi večjih normativov, ki jih predvideva nov premijski pravilnik.

Delavec, ki bo prejel premijo, mora paziti na več stvari: doseganje norme, kvaliteto, plan itd. Iz teh treh činiteljev se da ugotoviti poštavnost in prdnost vsakega posameznika pri njegovem delu v proizvodnji.

Tako se bo produktivnost precej dvignila in izboljšala kvaliteta, saj bo vsak posameznik delal z zavestjo, da je to tudi v njegovo korist.

Priljubljen se konec leta in s tem tudi zadnji boj za doseglo plana. Zadnji mesec delamo z vso vnemo in sedanji rezultat kaže, da bomo dosegli cilj, ki smo si ga zadalji. V novembru je bilo izdelanih 43.000 m blaga, kar znese okoli 58.000 kvadratnih metrov ali za 103 milijone dinarjev.

Vse številke kažejo, da bo kolektivni in finančni plan dosegli, malo teže pa bo s kvadrat-metrskim planom. Vemo pa, da je še pol meseca pred nami in v tem času se da še veliko napraviti.

SD.

NOVOTEKS že izdeluje spomladansko kolekcijo

Novi številki URADNEGA VESTNIKA

15. šte. Uradnega vestnika okraja Novo mesto (4. 12. 1956) objavlja odlok Oblo Kostanjevca-Podbočje o družbenem planu te občine za leto 1956, tak odlok pa objavlja tudi Okrajna uprava, ki ima poleg tega objavljen še odlok o kategorizaciji cest IV. reda na področju občine. Odlok OLO Novo mesto govori o dnevnih in povračilih za ločeno življenje uslužbencev in delavcev okraja, občina in zavezoje v okraju, drugi pa o pobiranju občinskih taks za potrdilo o lastništvu in zdravju živine in za cestna motorna vozila. Objavljenih je še nekaj okrajnih odlokov in odločb, med drugimi objavljamo pa so nastajena tudi Pravila sklada, za stipendije OLO Novo mesto. Spremembe v volitvah in imenovanjih objavila Oblo Semič, bilanca za leto 1955 pa podjetja »Tobak«, Kmet. gospodarstva Kleveč in Splošno mizarstvo Dvojica.

V 19. številki (7. 12. 1956) je objavljen odlok Oblo Novo mesto o družbenem planu za leto 1956 in dva odloka o obitni in sprejembi odloka o tarini obč. pro-

Problem so skladišča in prevoz

Pri tako povečanem prometu zadržni primanjkuje primernih skladišč. To ovira še večji odkup kmetijskih presevkov. Pri srednji dobri letini je na območju zadruga samo sadja za 15 do 20 vagonov. Brez primerne skladišč ni mogoče odkupiti vsega odvečnega sadja. To vpliva tudi za druge pridelke. Zraven tega raste promet s potrošnim blagom. Poraba umetnih gnojil se je močno povečala. Za jesensko in spomladansko setev mora zadruga priskrbeti vsaj 15 vagonov gnojil. Vse to je treba primerno vkladati. Zadruga ima tudi iz leta v leto več strojev, ki prav tako potrebujejo skladišča.

Druga ovira še močnejše in uspešnejše dejavnosti zadruga so prevozna sredstva. Zadruga ima za prevoze le en tovrni avtomobil, katerega uporablja iz 11 let ter je že davno doslužil. Ker je zadruga brez lastnega prevoznega sredstva, ima zlasti izjubo pri dostavljanju hitro pokvarljivega blaga v potrošna sredstva. Samo pri odpadkih in živilih za 3 odstotke več kala, kot bi ga imela pri prevozu z avtomobilom. Na pollet. običnem zboru so poudarili, da je treba takoj pripraviti načrte za gradnjo skladišč, da bi jih lahko že drugo leto pričeli graditi. Hkrati s skladišči je treba zgraditi tudi lope za stroje in orodja.

IZPRED SODIŠČA

ŠE SE LAHKO VPISATE V KMETIJSKO GOSPODARSKO ŠOLO V ČRNOMLJU!

Da bi bil omogočen zamudnikom vpis v zimsko-kmetijsko-gospodarsko šolo v Črnomlju, je vodstvo šole podaljalo rok prijavi do 15. decembra. — Predavanja bodo trikrat na teden v osnovni šoli. Teoretični pouk bo trajal tri mesece, na koncu prvega in drugega leta pouka pa bodo izpiti iz teoretičnega in praktičnega znanja.

Prijave sprejema (pismene ali ustneme) upravitelj osnovne šole tov, Dušan Muc v Črnomlju. J. K.

IZPRED SODIŠČA

IZPRED SODIŠČA

benem podjetju v Novem mestu, saj je močan fant. Sam ne ve, kaj ga je pečilo, da je nekod že hotel čez mejo, pa so ga ujeli. Kaznovan je bil samo z onemnošnim zaporom. Niti enega razloga ne more navesti, kaj ga je vleklo v svet na tak način. Sodišče ni moglo verjeti njegovi teti, katera je prevzela »skrb« zanj, potem ko je umrla stara mati, da doma ni dobil nobene potuhe v tej smeri, saj je tudi domači fant, njegov bratranec poiskovali na podobno način in iznozemstvo, potem ko je zagrešil več kaznivih dejanj.

Takoj po vrnitvi iz zapore je dobil zaposlitev, kjer je delal prej. Toda prišel je do njega Pavlenč in ga pripravljal, da sit se spet poda na nevarno pot. Še predno sta letos 14. oktobra prišla do meje, so ju imeli v rokah našli obmejni organi. Pavlenč je dobil na sodišču eno leto zapore, J. S. pa 6 mesecev. Značilno je, da mati J. S. živi nekje v Ljubljani in je poročena in morda še zelo spoštovana »gospa«, za svojega otroka pa se nikoli ni zmenila. Ne sin ne sestra baje ne vedo za njen nalog, sin pa jo, po lastni izjavi, komaj pozna.

IZPRED SODIŠČA

IZPRED SODIŠČA

ba resolucija dobila večino glasov v skupščini. Ni pa gotovo, kolikšna bo ta večina.

Francoske sile v Alžiru so spet začele ofenzivo. Na kakih dvoletnih bojnih sodelože celo divizije francoske pehote, podprete s topništvom, tanki, lovskimi letali in helikopterji. V uradnih poročilih priznavajo Francozi, da se sovrznijo močno upira, kar pomeni, da tudi najpogovnejša ofenziva Francozov ne bo niti za las približala rešitve tega trnovnega vprašanja.

Predsednik kitajske vlade Ču En La j je prišel na uradni obisk v Burmo. Pred prihodom v Burmo je v Kalkuti, v Indiji, izjavil, da je Kitajska bolje savnila z ameriškim ujetiiki, kot ravnajo Američani s kitajskimi. Ameriški ujetniki na Kitajskem bodo zaradi dobrega vedenja izpuščeni najbrž še pred potekom kazni. Zanimajo je, da bi bil ponudil Čengkingški ministrijski položaj, če bi ta pristopil na Kitajsko.

Delo zadržnih odskov

Mlekarina je imela 1.700.000 din prometa. Mleko predeluje

Delo zadržnih odskov

primerne velikosti (n. pr. 40 cm x 30 cm), na kateri potem gopsodnjie lahko režejo in tudi sekajo meso in druge reči. Prav tako lahko v šoli naredimo lične omarice in predalčke za razne dišave in začimbe. Danes je les drag in zato segamo po šbirju tudi pri pločevih. Tudi to spada k ročnim delom. Ponekod vidimo še danes, lično pletene pločeve in lesne pri ograjenih dvoriščih. Tam lahko napravimo na primernem mestu, visoko pod streho kamor mačke ne morejo, ali pa tudi samostojno, na visoki žrdi stoječ globljojak. Na sadnem vrhu ne pozabimo na koristne ptice, ki jih privablamo z namerščanjem valnih hišic na drevesih. Seveda morajo biti te hišice tako narejene, da ne morejo mačke do pilčev.

Tam, kjer imajo smisel za cvetličarstvo in negovanje ločnic, si bodo napravili rasta stojala za cvetlice in okrasne rastline. Pod nizke podstreške lahko obesimo posode, narejene iz leskovih palic, ki so na vseh štirih vogalih pritrjene z žicami. Te žice združimo v piramidsko obliko navzgor in končni spoj, jih povežemo vse skupaj in napravimo na vrhu še lično žganko, obesimo potem posodo na lično konec, ki je pritrjen na podstrešku. Da se nam loč-

PREPOVED SLUŽBE

Med uslužbenci, ki se zaradi disciplinskih prekrškov zagovarjajo pred disciplinskimi sodiščem okrajnega ljudskega odbora, je dokaj nekaj okrajnih logarjev. Med te spada na prvo mesto okrajni logar S. K. izpot Gorjancev. Bil je že večkrat disciplinsko kaznovan, vendar se ni prav nič popobiljal. Pri njem je očito, da ima alkohol večji besedo kot dobra volja in vsi pametni nasveti.

Letos novembra se je ponovno znašel pred disciplinskim sodiščem. Kar osem hudih prekrškov ga je obtožilo disciplinski tožilec. Med temi je bilo tudi to, da je pre-

KAZNI DISCIPLINSKEGA SODIŠČA

jele podkupnino, odnosno nagrado brez vsake zasluge, oziroma, je grodo izkoristil svoj službeni položaj.

Tamošnje župnišče je dobilo vrtno nakladilo za posek lesa. Kaznovega je potrebovalo za popravilo stavb. Da bo odkladlo lesa »boli gladko teklo«, kot je povedal župnik in upravitelj, je namenil logarju S. K. nekaj drug brezplačno. Ta pa ni zgrabil samo za ponujen prist. pač pa za celo roko. Menil je, da bi mu dosti bolj koristila kaka deska. Zato je dobil pristane, naj si vzame na žagi en hloh za svoje potrebe. S. K. je pa izbral kar dva hlova, in to zelo lepa, saj sta merila vsak skoraj kubik. Deske teh dveh hlovo je odpečel in prodal za 34,000 din. Bil pa je še toliko nesramen, da ni plačal žagarine in prometnega davka, pač pa je to moral plačati podaritelj.

Disciplinsko sodišče je bilo mnenja, da taki ljudje ne morejo biti uslužbenci državne uprave in razsodilo, da se S. K. prepove vrnitev v službo za dobo enega leta.

ROČNO DELO V NAŠIH ŠOLAH

O ROČNEM DELU PO NAŠIH PODEZELSKIH ŠOLAH

Različni kraji in pokrajine uporabljajo različna orodja za določene namene in zato bi tudi po tem ločiti delo po posameznih šolah. Tako bi lahko delali po vinorodnih krajih grašinske klopote, kakršne imajo v štajerskih vinogradih. Izdelovali bi lahko gajbice za grozdje iz deščic, debelina in širokih viter, ali košare iz vrbovega potrošnja. Naučili bi se opietaj steklenice, zlasti večje, ker jih potem lažje prenašamo ali prevažamo. V zvezi s tem bi lahko delali posebne vrste cekanjev iz koruznega ličja za prenašanje buteljk in bi takšne »posode« prav gotovo razpečevala tudi naša klovna podjetja, ki se ukvarjajo s prodajo vina. Pri dobrih kupcih ne bi bilo napak, da bi jim navrgli še nekaj takšnih cekanjev kot namerček inozemskim kupcem. Dru-

god pridejo v poštev obrabljajci za sadije in razne košare pri obranjanju sadja. Splošno na vseh šolah pa naj bi se naučili, kako izdelujemo razna toporišča za sekire in ročaje za kladiva in dišta. Nobena umetnost ni napraviti avtomatski napajalnik za kokosi, ki naj bi ga imela vsaka hiša, ki goji kokosi, in prav tako bi lahko naredili avtomatske krmilnike za zrnato hrano. Napredna kokošja reja zahteva tudi zaklopna gnezda, ki si jih lahko napravi vsak doma.

Ob potočkih pa postavljamo mine in stope in videli boste veliko veselje, ko se bo več vrtele in gibalo!

Za izdelovanje metel je treba še nekaj spretnosti, vendar se temu delu lahko privadajo že tudi šolarji. Brezovje šibe se dobi povsod, zlasti na slabših tleh in nobena kmetiča hiša r more biti brez brezovih metel. Prav tako lahko delamo doma

ROČNO DELO V NAŠIH ŠOLAH

stirneke metle in metlice. Skoraj v vsaki vasi naletimo na kakšnega šoveka, ki zna napraviti sto reči in k takšnemu mojstru naj hodijo otroci in gledajo, kako se napravi ena in druga reč za domačo rabo.

Iz konzervnih skatelij delamo lahko razne uporabne predmete. Spretne roke pričarajo kar celo vrsto igrač za deklice: lončke, ponvice z držajem in brez njega, livček in majhne strgalnice za sladkor in orešek. Dno konzerve približno sprejeto na toporišče tik pod sekairo in s tem zavarujemo toporišče pred poškodbami, ki so ravno na tem mestu najbolj občutne. Iz večjih konzervnih skatelij izrežemo lahko gvenice za žita ali umetna gnojila. Tudi preproste svečnike za klet lahko naredimo iz pločevinastega materiala in pa okraske za majhne skrinjice po načinu starinskega ojkova.

Lična stojala ali obešala za rastline si lahko napravimo sami doma brez posebnih stroškov. Za nepravo vrtno klopico ne bomo klicali mizarja ali tesarja in bomo tudi to napravili sami. Včasih gleda človek po kmečkih hišah kako režejo gopsodnjie kar naமிழe meso ali kruh. Ali ni bolj pametno pripraviti debelejšo bukovo desko

ROČNO DELO V NAŠIH ŠOLAH

nice v teh »lestenicah« prehitro ne osuše, jih zadelamo z mahom, ki drži dlje časa vlažno. Delata naj se pa nauče pletanja zvočnih nogavic in jopic, da so volina lahko večkrat predela. Nauče naj se robiti tkanine (rule, krpe in rjuhe) na roko in šivalni stroj in pa šiti kakšne bolj preproste reči za skladnjo rabo (predpasničke). Nauče naj se tudi kranjaj in popraviljanja raznih oblačil ali njih delov. Skratka — pouk v ročnih delih na dežel naj bo praktičen, za vsakdanje življenje in potrebe. Ročno delo v šoli nam lahko odkrije tudi nadarjene učence, ki jih potem usmerjamo v obrt ali industrijo. Dajmo učencem in učenkam čimveč prilike za praktično uporabo raznega orodja in potem bodo uspehi vsajdeli pri ljudeh vso pozornost in zadovoljnost, dočim nam se dosedanje izračkanje čimbolj opusti, ker nima praktične vrednosti za današnje resno življenje.

Te vrstice so namenjene podučevalnim ljudem v razmišljanje, mladim učiteljem pa, ki začeljeno z novimi delavniciami naj bo to nekaj praktičnih navodil, izvirajočih iz dolgoletne prakse, ki se je obnesla prav dobro in se bo tudi v bodoče.

B. R.

ROČNO DELO V NAŠIH ŠOLAH

PRIPRAVE NA NOVO TURISTIČNO SEZONO

Turistična zveza Jugoslavije pripravila posebno brošuro s praktičnimi nasveti in informacijami za tuje turiste; brošura bo izšla v petih tujih jezikih in v 300.000 izvodih. V njej bodo objavljene tudi vse cene hotelov za leto 1957. Pripravljajo tudi večji, splošni prospekt o Jugoslaviji in nov turistični zemljevid (500.000 izvodov), vestnik o stanju cene v letu 1957 in podobno. V tuji so poslali tudi več turističnih filmov, več tisoč fotografij in drugega propagandnega gradiva.

Zdravstveno predavanja v Kanižarici

Pretekli četrtlet je DPD Svoboda v Kanižarici organizirala predavanje o temi »Žena in zdravje«. Predavatelj dr. Danijel Brezić iz novomeške bolnišnice je s svojim izjavjanjem nudve zadovoljil okoli 60 žensk in delavke iz rudarskega centra.

To predavanje je bilo prvo iz predvidene cikla »Človek in zdravje«.

ZAHVALA

Pripravljali odbor 76-letnice kmetijske šole Grm Novo mesto, se javno zahvaljuje vsem ustanovam, organizacijam in tovarišem, ki so kakor koli sodelovali pri organizaciji in izvedbi proslave.

Pripravljali odbor in uprava kmetijske šole Grm

Iz miznice tržnega inšpektorja Po vinski razstavi in sejmu v Podbočju

(Prenos s 1. strani) Kaj se je skrivalo za šušljanjem v Mirni peči

Konec januarja je tržna inšpekcija pregledala poslovanje trgovskega podjetja v Mirni peči in ugotovila, da so bili kupci v resnici ogoljufani pri vsakem kilogramu za 3 dekadegrame. Poslovodja Edi Volf je sam tako delal, po njegovem naročilu pa so na tak način goljufali stranke tudi ostali uslužbenci v štucini. Trgovina je imela le 500.000 din obratnega kredita, pa kar za 219.420 dinarjev dolžnikov. Praveca mala posojilnica, kajne? Seveda je promet padel iz meseca v mesec, s snaga in higieno pa so bili v tej štucini tudi precej navzkriž. Umazane in nečiste police, prahu izpostavljena mast, olje in moka, med tekstilnim blagom pa so šarile miši. Zaradi neodobrnega poslovanja je bil poslovodja obsojen na 55 dni zapora, 3 tisočske kazni in na povrnitev 5 jurjev za škodo, ki so jo naredile miši v blagu.

sodišče je kaznovalo KZ Trebnje, ker je odkupovala na področju KZ Mirna peč živino in meso, s 50 tisočaki. Podjetje »Tehnometale« iz Ljubljane je kupovalo les naravnost pri kmetih na področju KZ Smarjeta in naredilo pri tej nedovoljeni kupčiji še precej zmede s preplacovanjem. KZ Telče je odkupovala v okolici Smarjeta orehe po 30 din pri kg dražje, neglede na kvaliteto. S posredovanjem kupčije »Posavju« iz Brezice je zaslužila 81 tisočakov.

Pisali smo že o zadrugah, ki enostavno zahtevajo pribitek na ceno živine, ki jo mesarska podjetja sama odkupujejo na sejmih, drugeje spet kupujejo zadruga še vedno živino slabše kvalitete po višjih dnevnih cenah itd., kar vse spet pritisaka samo na potrošnikove žep. O vsem tem razmišlja — in seveda tudi primerno ukrepa — tržna inšpekcija.

»To kar je pod pultom, smo pa že prodali...«

so pojasnjevale prodajalke v novomeški prodajalni »Tekstil« trg podjetja »Izbira« gošpodinjim, ko so spraševale, če imajo še kaj flanelastih rjuh po nizkih cenah. Kupci, ki so skrivanje blaga opazili, so primer javili tržni inšpekciji. Inšpektor je takoj prišel in ugotovil, da blago dejansko ni bilo prodano, pač pa je rezervirano za uslužbence podjetja in za nekatero izbranco. Blago so dobili ljudje, ki so prišli v trgovino, prijavo pa disciplinsko sodišče podjetja.

Ko bi kupci sproti in povsod pri podobnih primerih poklicali na pomoč inšpekcijo, bi bilo med nami veliko manj jeze in nezadovoljstva!

Moderni »delodajalci« in prekupčevalci...

Nedovoljene trgovine je še vedno precej. Alojz Vidrih iz Sel pri Smarjeti, večji kmet, je dal n. pr. 9 kg živine v reju manjšim kmetov, šibkim gospodarjem in vdovam padlih borcev, ki nimajo lastne živine, imele pa so nekakj krmne. Vidrih se je zmenil z njimi za razdelitev prireje in s tem grobo izkoristil ljudi, saj se mu je vloženi kapital za nakup v tako »rejo« oddane živine obrestoval tudi do 60 odstotka!

Jože Muihč iz Jurne vasi je v treh mesecih kupil in preprodal mesarjem v Novo mesto 8 volov. Trgovski inšpektor mu je preprečil nove kupčije, za dosedanje pa mu je sodišče naložilo 10 tisočakov kazni.

Jože Popović iz Kočevja je moral plačati 12.000 din kazni, ker je na novomeškem sejmšču kupil 153 kg težkega prašiča »na čez« za 19 tisočakov, že čez dve uri pa ga je prodal novomeški klavnic. Pri tej hitri kupčiji bi gladko spravil v žep 8540 din, če mu ne bi tega pravočasno preprečila tržna inšpekcija.

Z nedovoljeno trgovino se ukvarjajo tudi nekatera zadruga podjetja. Gospodarstvo

Pozdrav prijateljem v Clevelandu

V uredništvu »Dolenjskega lista« se je oglasil rojak Franek Wolfe, ki živi zdaj v Soteski na Dolenjskem. Prosil nas je, da sporočimo vsem njegovim znancem in prijateljem, posebno pa rožaku Zanu Lokarju starejšemu v Clevelandu njegove tople pozdrave. Vsem želimo srečno in uspešno potno leto 1937!

Uredništvo DOLENJSKEGA LISTA

črno, brez dovoljenja. Kaj vse se lahko najde tudi v mestu v nečedni gostilni, naj pove primer gostiča »Pod Trško goro« v Novem mestu, kjer je inšpekcija našla v posebni sobi gostiča kup koruze, pripravljene za licanje, v kuhinjski kredenci pa med slabo pomisljimi krožniki razna zdravila, glavnike, ostanke obranega piščanca, steklenice z oljem, kison, bencinom in pod. Pod pečnjakom je bilo polno smeti in že dolgo neočistitih čevljev, v predalu gostinske kredence pa osebno perilo gostilničarke... Temu podobna je bila štramba. Lokal so seveda takoj zaprl in izdal nalog za temeljito čiščenje.

Mar je po vsem tem delo trgovske inšpekcije potrebno in nadvse odgovorno?

Menda ga ni bralca, ki bi gornje vprašanje zanikal. Hiter in pravočasen poseg tržnega inšpektorja je pa v precejšnji meri odvilen od zavesti vseh naših delovnih ljudi. Ko ugotovimo nepravilnost, malomarnost, slabo postrežbo ali neprimerno kvaliteto blaga v trgovini, delavnici ali gostiču, nikar samo ne godrnjamo in ne kritiziramo med sabo! Obvestimo o našem primeru tržno inšpekcijo, če nečemo drugič spet kaj druge doživeti neprijetnosti in škode! Kulturna postrežba sodi ne dvomno k dvigu življenj, ravni. Poštenega poslovanja v trgovinah, obrtnih delavnicah in povsod drugod si vsi želimo, tržna inšpekcija pa je ustanovljena zato, da ljudem, pri uresničevanju teh zahtev

pomaga. Kdor ne spoštuje zakonitosti, naj ga o njej pouči tudi tržna inšpekcija. Redni in izredni pregledi vseh gospodarskih organizacij, ki se ukvarjajo z blagovnim prometom, to je njeno delovno področje. Samo v novomeški občini pa imamo 19 držav. podjetij s 43 trg. poslovalnicami, 12 zadrug s 16 trgovinami, 3 mesarska podjetja s 7 poslovalnicami in 2 obratoma, pa še 39 gostinskih obratov, 31 državnih obrtnih podjetij, 185 privatnih obrtnikov in 14 industrijskih obratov. V vseh teh podjetjih je letos tržni inšpektor opravil 243 pregledov. Če hočemo, da bo imel v prihodnje še več uspehov, mu poslej bolj pomagajmo kakor smo mu dozdaj — saj bo to le v našo korist.

Pogovor na vasi

Med potjo proti Rodinam sem srečal dva kmeta. Prav glasno sta se pogovarjala, eden je celo preklinjal. Kmalo sem zvedel zakaj gre. Ko sem se jima približal, je starejši mož čez nekaj časa nadaljeval: »Ta sečna dovoljenja, toliko skrbi in potov nam dajejo. Ko bi si zračunal vse dnevnice, kolikokrat sem moral zaradi tega na občino, bi si kupil dovolj bukovih suhih drv! Glejte: rekli so nam, naj vložimo prošnje do prejšnjega marca in da bodo rešene do 1. oktobra, potem pa, da nam bodo odkazovali drva. No, danes je že 20. november, pa še

GOSPODINJSKE UČITELJICE SO ZBOROVALE V NOVM MESTU

V nedeljo dopoldne je bil v prostorih okrajnega zavoda za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu redna letna občni zbor strokovne družbe gospodinjstkih učiteljic našega okraja. Na zboru so tovarišice poročale o delu, stanih in poslovanju gospodinjstkih tečajih v preteklem letu, o predavanjih in ostalih ukrepih svojih članic za dvigovanje in širjenje naprednega gospodinjstva v mestu in na vasi. Pomenile so se o napredku, ki je že viden v prenekatem dolenjskem kraju, pa tudi o številih težavah in nezadovoljstvih, na katerega se namočijo pri svojem pomembnem delu. Pomenile so se tudi

Občnega zbora sta se udeležili tudi predsednica žensko-zadružnične LRS tov. zn. Vilma Pirkovič in članica OK ZKS Novo mesto prof. Ema Musar in obe sta sodelovali v živahnem razpravljanju udeleženk zbora. Obširneje bomo o uspehih in načrtih gospodinjstkih učiteljic poročali v noveletni številki.

Poročali smo že, da name... ravajo vinogradniki dolenjskih vinskih gor...

Poročali smo že, da name... ravajo vinogradniki dolenjskih vinskih goric prireditvi v Podbočju vinski razstavo z vinskim sejmom, s sodelovanjem KZ Sentjerne, Prekopa, Kostanjevica, Podbočje, Cerklje ob Krki, Catež ob Savi in delno Leskovec pri Krškem. Ta vinska razstava z vinskim sejmom je bila od 29. novembra do 2. decembra 1936 v dvorani KZ Podbočje. Vinogradniki so razstavili približno 200 vzorcev, niso pa mogli priti vsi v katalog, ker so te vzorcev prinašali še med razstavo.

Na Dan republike 29. novembra ob 9. uri je bila v dvorani slavnostna seja ObLO, Kostanjevica-Podbočje v nazvočnosti celotnega odbora ObLO, odbora KZ Podbočje, zastopnikov okoljskih KZ, predstavnikov množičnih organizacij, šolske mladine ter ostalega občinstva, ki je nepopolno dvorano do zadnjega kotička.

Slavnostno sejo je otvoril predsednik ObLO Franc Kerin, ki je v svojem govoru poudaril pomen praznika. V imenu ZB je govoril Jože Zupančič, ki je podrobneje opisal zgodovino državnega praznika. V imenu SZDL je pozdravil vse nazvočce Franc Pisanski in želel kar največ

»Jaz sem res dobil sečno dovoljenje, toda kaj mi pomaga, ko pa imam odobrenih le šest metrov drva za kurjavo. Pomislite! Troje otrok in dva starčka imam na peč. Ves dan je treba kuriti. Pod svojim kotelom neprestano gorim. To imam le za dober mesec. Prišel sem kršiti zakon in sekati brez dovoljenja, če nečemo zmrznovati in jesti surovih žgancev.«

Tako smo se razšli. Ko sem se vračal, sem nedaleč od Otovca srečal starejšega kmeta, ki je peljal voz lesčevca. »To vam bo slabo gorelo, očka!«, sem ga ogovoril. »Ej, slabo, slabo«, je odgovoril in nadaljeval: »tako je, če je klopek pošten in čaka na sečno dovoljenje. Kaj mislite, da se

Z zbora volivcev na Sinjem vrhu

Zbora volivcev na Sinjem vrhu, v nedeljo, 9. decembra, se je udeležilo kakih 80 ljudi. Predsednik ObLO Črnomelj tovariš Jazet Zunič jim je razložil, kako poteka uresničitev letšnjega občinskega proračuna. Zaradi nerednega plačevanja davkov in taksa každega, da proracun za kakšnih 15 milijonov dinarjev ne bo uresničen. Ljudje so se posebno živo zanimali za zbiranje in uporabo sredstev godnjene sklada, ki jih dobivajo nazaj za popravila in gradnjo godnjih potov in cest. Poleg živinoreje je les Sinjevrhanom glavni vir dohodkov.

Obzornost kmetijske zadruge na Vinici, za katero je znano, da je bila svoj čas razpuščena, prav na pobudo volivcev s Sinjega vrha pa znova vzpostavljena.

Kmetje Sinjega vrha so vrnili zaupanje v zadrugo tudi drugim članom, tako da je zadruga kar krepko razvila promet in dosegla v kratkem času že 6 milijonov dinarjev dobička. Ta dobiček naj bi po mnenju tamošnjih kmetov uporabili za ureditev Prosvetnega doma.

Na Sinjem vrhu so prav marljivo tudi učitelji, ki pomagajo pri prosvetnem delu, pa tudi na drugih področjih. Radi bi ustanovili še mlečno kuhinjo, pa šola nima štedilnika. Zato upajo, da bo zadruga tudi na to uho kaj silala. Govorilo se še o nabavi sadnih dreves, zlasti orehov. Med največje pridobitve pristejava uspelo elektrifikacijo, zdaj pa bi radi zgradili še vodovod.

Obzornost kmetijske zadruge na Vinici, za katero je znano, da je bila svoj čas razpuščena, prav na pobudo volivcev s Sinjega vrha pa znova vzpostavljena. Kmetje Sinjega vrha so vrnili zaupanje v zadrugo tudi drugim članom, tako da je zadruga kar krepko razvila promet in dosegla v kratkem času že 6 milijonov dinarjev dobička. Ta dobiček naj bi po mnenju tamošnjih kmetov uporabili za ureditev Prosvetnega doma.

TITIVI REFLEKTORJI

hvalil, tam pokazal in sproti popraviljale one, ki so bili slabo maskirani ali zaklonjeni.

«Da», odgovori Silvan, »ponoščam, da se mi mora takoj javiti.«

Rezultat je bil vedno isti — na zemlji je ostalo 10 do 15 onih, ki so bili najbolj lačni, a ostali so se pa v paničnem begu neredno umaknili. Takoj za tem si je enota izbrala drugi položaj, se maskirala in čakala, da se stara pesem ponovi. Besno so rle granate zemljo položaja, kjer so se partizani pred tem nahajali. Sovražnik v takih trenutkih ni skoparil. Zemlja se je tresla pod težkimi udarci granat, drevesa so se podrla, karmenje je flujkalo po zraku — vsa se je treslo.

«Ha-ha», se glasno nasmeje Silvan, komandir 3. čete, »pa smo jih enkrat zopet pošteno naklestili, zdaj se mi, da bomo smeli do jutraj miru. Objestno je hodil po novem položaju od bora do bora, slabno pregledoval silnerski zakon, in po-

PRED 15. OBLETNICO USTANOVITVE JLA

Napad na kolono

Napad na kolono. Največji užitek mu je bil, da prijatelj v maskiranem zaklonu pusti sovražnika čim bliže in ga z nenadnim rafali prikuje za vedno na tla. Bataljon je že davno vedel, da tam, kjer Janec brani položaj, sovražnik ne bo prodrl.

Res je bil čuden. V taboru tih, vedno zamisljen; razen za svoj mitraljez se ni zmenil za nikogar — v borbi pa popolnoma spreminjal — Neroj. Bil je sin preprostejšega kmeta z male domačije, ki je poleg njega redila še šest lačnih želodcev. On je bil najstarejši. Na enem od svojih »hitrih« umikov, so mu fašisti zveržerko umorili očeta in mater, zažgali hišo ter ostale pomotali v ogenj. Po naključju je bil tedaj s svojimi najmlajšim bratcem v mestu in je tako utekel strašni smrti pobesnelih žverj. Mlajšega brata je spravil k sorodnikom, sam se je pa takoj drugi dan javil v partizane.

«Bilo nam je jasno, kajak je v našem Janecu skrivata dve osebi. Vedno je govoril: »Zapomni si mora ta prekleta banda, kaj mi je storila, naj ti uslavi vedno, da se ne bom pomiril z

ob tem času vedno zunaj, zato bodite previdni.«

Izgledal je v temi. Na položaju se je čulo to pa tam samo tihbo smrcanje utrjenih borcev, a iz daljave je odmeval prita-jeni lajež lisjaka. Od mesta je pretrevala grobno tišino bomba in nekaj strelcov.

Vse to je v tistih časih dopolnjeval naše noči brez borbe, ko smo utrjeni legalj v resje, mah ali listje, da v sne pozabili, ma na boje, težke marše in padle tovaršice.

Čačelo se je daniti. Zdelo se je, da mogočna, nevidna roka zajema z ogromno posodo temo ter jo zliva v kotle brez dna. Še malo in prvi sončni žarki so mehko obvil zaspane tovaršice, jih ogrel ter jim tako voščili dobro jutro. Vse je hitelo do kuharja, kjer je že čakal zajtrk.

patrola bi se že davno morala vrniti v tabor, toda oglednica, ki je imela pregled skoraj do samega mesta, je javljala, da jih nikjer ne vidi.

»Vraga, da se jim ni kaj zgodilo? je bolj sebot kot druge vprašal Viktor. »Pa menda niso tisti strelci ponoči...«

Takoj je odhitel do komandirja. »Tovariš Silvan, zadnje patrole še sedaj ni nazaj, pred eno uro bi že morala biti tu. Oglednica sporoča, da jih nikjer ne more opaziti. Ponoči sem silal, kako uro po njihovem odhodu, neke strelce in tresk

bombe — bojim se, da niso padli v kako zasedo.«

»Počajaj straže, bori naj ostanejo v pripravljenosti na položajih. Takoj se vrni v svoj vod ter zelo pazi, da ti ne bi slučajno udaril iz desnega bokca.«

Ko je Viktor odšel, se je Silvan zamislil. »Pa menda, ja ni kdaj izgubil orožja ali pa celo padel? Kako me bo poledal komandant bataljona, ko mu bom to sporočil? Zaplenili smo pet pušk, 800 nabojev, poltikilo toliko te golaznje in vse brez vsake črte, vse opraskan ni bil nihče, sedaj pa kar nenkrat vse to! Čutil je, da ni nekaj v redu, saj je vedel, da je odšel s patrolo tudi Janec, v njega je imel neomejeno zaupanje. Zato je bil prepričan, da se je zgodilo nekaj zelo strašnega, morda celo...«

Mislil je pri tem na Janeza in njegov mitraljez. Brez njega bi mu bilo kot da je brez desne roke. Ob misli na to možnost se mu je trgalo srce.

All ste že poravnali naročnino za DOLENJSKI LIST?

Na položaju je bil mir. Sonce se je že kar visoko povzpelo, vendar so Italijani ostali v svojem brigou. Menda so se pomirili z mislijo svoje samo politiki ter čakali povračila. Borci so ostali na svojih položajih. Ta je dremal, drugi st zavijal cigarete, malo dalje sta si zopet dva obujala spominne preteklih dni. (Nadaljevanje na 4. strani)

Za zdravo rast mladine

Vzgoja mladine v socialistični stvarnosti ni monopol nobenega društva, nobene organizacije; je družbena funkcija in zahteva pravzaprav podporo vse naše javnosti. Letnega občnega zbora agitnega novomeškega Društva prijateljev mladine pa se je udeležilo le nekaj nad 50 ljudi, večina staršev in prijateljev otrok. Če bi sodili zanimanje Novomeščanov za delo društva le po tej plati, bi jim morda storili krivico: še večjo krivico pa delajo društvu in njegovim načrtom številni starši, ki se za te načrte sploh ne zmenijo in zaradi ljube udobnosti ne pridejo niti na letni obračun društva.

Nekaj nad 2000 je v Novem mestu otrok, šolskih in predšolskih ter mladincev -vajencev in dorasajočih mladine. Njim in njihovi vzgoji za bodočnost je bilo v celoti posvečeno pestro delo Društva prijateljev mladine, ki je v teh svojih naporih doseglo tudi lani in letos lepe uspehe. Delalo je v štirih sekcijah: za otroška igrašča, za prireditve, za vaje in za taborniško ter letovanje.

več zdravstveno-vzgojnih predavanj. V Dolenjskem listu je objavila 21 člankov, v Mladem svetu enega in nekaj v dnevnem tisku.

VEDNO: POMOČ NAJPOTBREBNEJŠIM!

Kje še sročamo sadove društvenega dela? V dijaški kuhinji njena hrana tu in oni dijak, ki bi bil sicer brez topliga obroka. Mladina potrebuje žoge za igre, pionirji žaglice za ročna dela — obrnili so se na društvo in jih dobili. Podpre vajencem in dijakom, copate (darilo KPŽ) za Šmihel, gimnazijo in vadnico, podpre za novoletno jelko-šid, vse to sodi med delavnost društva. S posredovanjem društva je bilo razdeljenih precej oblik najvernejšim dijakom in vajencem. Neresen je še problem mlečne kuhinje, ker so v osnovni šoli še vedno stanovanja, čeprav je premano učilnic in prostorov za mladino. Gre za topla malico 1000 pionirjev in mladincev, vendar: stanovanja.

MLADINI IZOBRAZBO IN ZDRAVO ZABAVO!

Pomoč šolam in izobraževalnim ustanovam je ena izmed društvenih nalog. Društvo je letos organiziralo tri tečaje za predšolsko in šolsko mladino:

Načrtno, dosledno in pestro delo novomeškega Društva prijateljev mladine bi morali predvsem starši bolj ceniti in podpirati

tečaj za nemški jezik, angleški jezik in za risanje (vsi so v vrtcu), nova pionirska knjižnica, ki jo je podprla Zveza prijateljev mladine v Ljubljani, pa je začasnaj v osnovni šoli, dokler ne bo dobila drugega prostora.

Resna ovira za še večje delavnost društva in organiziranje raznih vzgojnih in drugih aktiv je pomanjkanje prostora. Čeprav je bila dvorana v II. nadstropju stare gimnazije občljubljena društvu in novomeški mladini, do te dodelitve še ni prišlo. Na ostro reakcijo društva ni bilo odgovora; v dvoranici, kjer naj bi se sestajala novomeška mladina, se izobraževala, gojila družabnost in se kulturno zabavala, pa ima prostor oddelke banke. Tako množica novomeške mladine še vedno nima svojega prostora, kjer bi čutila, da je res lahko doma. (Prav ta problem so ponovno našeli tudi v Novem mestu in sklenili, da bodo še intervenirali na ObL, da se zedeva vendarle reši v korist vzgoje mladine!)

POBUDA ZA NOVO DRUŠTVO V ŠMIHELU

Problem mladine, staršev in vzgoje seveda v mestu ne manjka, niti jih tu ni moč vseh naštetih. Društvo je dalo pobudo, da bi v Šmihelu ustanovili novo, samostojno društvo prijateljev mladine, saj ima zdaj že 850 članov. Od zadnjega občnega zbora je

imelo 39 odborovih sej, kar spet kaže na živahno delavnost društva. Posebno agilno je bilo tudi v zbiranju denarnih sredstev, saj znašajo dohodki zadnjih 2 let čez 795.000 dinarjev, izdatki pa 676.000 din, od česar je bilo nakupljenega raznega inventarja za več kakor 323.000 din.

SOLA ZA STARŠE BI BILA ZARES POTREBNA

V razpravljanju po poročilih so udeleženci zbora govorili zlasti o nujno potrebni ureditvi mlečne kuhinje o sonovni šoli. Prišlo je tudi do pobude, da bi društvo začelo ali sodelovalo v akciji za zgraditev nove šole v mestu, kar postaja iz leta v leto bolj pereč problem. Člani so predlagali ciklus predavanj za starše, saj so vzgojna vprašanja mnogim nejasna in bi bilo prav, da je prav društvo tudi tu pobudnik za šolo in starše. Propaganda za obisk vzgojnih filmov sodi med naloge, ki so tudi pred društvom. Ponovno bo društveni odbor interveniral pri predsedniku ObL Novo mesto, da bo mladinska dvorana zares tudi izročena v uporabo mladini in društvu.

Podržovalnim odbornikom društva je treba izreči za dosežane uspehe in nove delovne načrte vse priznanje! Naj vedo, da bi v Šmihelu ustanovili novo, samostojno društvo prijateljev mladine, saj ima zdaj že 850 članov. Od zadnjega občnega zbora je

Nadaljevanje in konec)

Jože Župančič:

Nekaj spominov na Mirana Jarca

Meni so bile tisti čas vrlogije, ki smo jih počenjali ob vsaki priložnosti in vsepovsod vse bolj pri srcu, kakor tak sprehod ob varnem spremsu staršev. V šolskih odmorih smo si pripovedovali vse iz prejšnjih dni in sodelovali Miran je rad prisluhnil, kako smo jočili v Krki ribe in hodili s čvinkarji lovit šose. To je bil svojevrsten lov nekdanjih novomeških pičkarjev in ker je bil moj oče navdušen čvinkar, sem šel večkrat z njim in drugimi in takrat opazoval ta prezanimiv lov z limanicami. Miran je rad poslušal vsa ta naša pripovedovanja, ker pa kaj takega samenda nikoli ni doživel, se mi je zdelo, da je bilo njegovo oko ob takem pomenku sivo in žalostno.

Zato je pa Miran prebrala knjige, bral je nenehno in oče ga je na sprehodih uvažal v klasiko in ga pri tem navdušil za jezikovni študij in filozofe.

Menda je mladostniška bolezen, da začne nekoga deno pisati pesmi. Miran Jarc je bil med prvimi, ki je dobil doma lep zvezek in pisal pesmi. Prav zato je pridobil med nami na veljavi. Njegovo lik se je bil dvignil iz naše povprečne sredine.

Kasneje smo tudi mi drugi začeli kovati pesmice, skromne in neobjavljene. Dobro vem, da sva s sošolcem Edjem Zorkom — sedaj je upravnik za umobolne v Begunjah na Gorenjskem — začela pesnikovati prav tako, kakor drugi naši pajdaji. Iz starih listov sva si napravila zvezek in pisala prve stihne na njegovem domu pod Kapetljem.

sem prišel kasneje domov od te cerkvene prireditve in bil nekako ponosen na pogostitev, me je doma čakala zaradi tega, ker sem prišel z uničeno obleko — pajca ... Ze takrat sem spoznal, da je bila božia kmot, ki mi jo je zagotavljala kmotet pater Kornečič, že ob prvem obhajilu kaj kmašu uničena s palico po mojem ozadiju. Tisti čas sem se začel zdel samemu sebi majhen — mučenik ... Zaradi lisate obleke od čišnjeviš pešk je bil kregan tudi Miran in drugi dan je bilo o tem mnogo govora.

Kasneje sem srečal Mirana v Ljubljani. Medtem je že dokončal gimnazijo; v Zagrebu in v Ljubljani pa je poslušal na univerzi filozofijo in romanske jezike. Trdno sem bil prepričan, da bo Miran nekoč profesor in bo tako bogato znanje posredoval mladini.

Zaradi bojznosti, da bi moral kot mlad profesor izven Ljubljane kam v provinco, pa se je odločil Miran raje za drugo službo. Leta 1923 je dovršil abiturientski tečaj in stopil v Ljubljansko kreditno banko.

«Le kako se moreš vdinjati ti, ki si bil zmeraj navdušen filozof in pisatelj, pustim banalnemu poslom in živiti le v suboptimalnih številkah?» sem ga ukočil ob srečanju.

Miran pa mi je ves navdušen pripovedoval, da se v banki spočije in ko se konča njegova služba, zaživi novo življenje, ko se vrne v družino in se predaja pisateljevanju.

Tako je imelo življenje Mirana Jarca dve strani: suboptimalno delo ob bančnih številkah in življenje v družini, ko je literarno usevarjal in opisal v romanu »Novo mesto« tudi svoje vrstnike in življenje idiličnega mesta ob Krki pred pol stoletjem.

Drobne iz Metlike

Vlado Lamuti: BRALKA

Dobro pripravljene svečane akademije v počastitev občinskega praznika 25. novembra zvečer v domu Partizana se je udeležilo veliko ljudi. Dvorana je bila polna in val so bili izbranim in dobro izvedenim sponedom zadovoljni. Nekaj pa pri vsem ni bilo v redu. Mislim tisto »mlinarsko demokracijo«, ki pravi, da kdor prej prde, prej melje. Na akademiji je bilo tudi veliko mladine, kar je povsem pravilno, ni pa pravilno, da je ta mladina — ki tudi v Metliki ni bolj disciplinirana kot drugod, zaseda večino stolov in to tudi v prvih vrstah, veliko odraslih ljudi pa je moralo stati zadaj. Nekdo bi moral

ral v takih primerih napovedati red!

Metliška godba na pihala je gotovo ena najboljših daleč na okoli. Sodeluje pri vseh prireditvah in to zelo uspešno. Kakovost izvajanja raznih tuljnih težjih skladb dokazuje, da godbeniki redno vadijo, čeprav so članje godbe iz različnih poklicev. Pod vodstvom kapelnika Silva Mihečiča se ta godba res lepo razvija.

Prav bi bilo, da bi že enkrat dobili metliški godbeniki enotne obleke-uniforme, kot jih imajo druge godbe. Podržovalni godbeniki to zaslužijo.

Da je metliška postaja lepa, smo že večkrat poudarili. Da pa je do nje težak dostop ob vsakem slabem vremenu, pa prav tako, vendar se žal ni še nič spremenilo. Prav pred postajo so mlakuže, kakršne presone samo dobri visoki čevlji. Izogniti se ni kam. Ali se to res ne da urediti? Glavna cesta je kar dobra, samo tistih nekaj metrov do postaje ali iz nje je treba brodirati po blatu in vodi.

Podobno kot pred postajo je na Cankarjevih cestah. Dela na kanalizaciji so bila ustavljena in zato je stanje na tej cesti ob vsakem dežju še bolj nezno. Takšnega blata, kot je na delu te ceste, gotovo ni nikjer v Metliki. Če ni mogoče nadaljevati kanalizacije, bi bilo začasno pomagamo, da bi ceste vsaj pošteno našli.

Dopisujte v dolenski pokrajinski časnik!

Ljudstvo so obiskale „prešernovke“

7 knjig za izredno nizko ceno — 85.000 izvodov naklade — Knjižna zbirka Prešernove družbe si je utrla pot v slovenske družine — Za vsakega nekaj

85 tisoč naročnikov oziroma članov Prešernove družbe, ki je že res postala vsejudska, prejema v teh dneh redno knjižno zbirko za leto 1957. Sedem knjig, od teh dve za doplačilo, je lepa in bogata knjižna zbirka Prešernove družbe, ki bo izpolnila knjižno polico naših družin in jim nudila dovolj zanimivega, zabavnega, poučnega in koristnega branja, saj je ta zbirka res družinska v najlepšem pomenu besede. Od sedmih knjig je troje povesti, troje poučnih in praktičnih ter koledar za leto 1957.

France Bevk: ISKRA POD PEPELOM. Bevk, ta naš najplodovitejši pisatelj, je s to povestjo spet posegel v zgo-

lovino — v začetek 18. stoletja, ko so tolminski tlačaji pripravljali svoj drugi punt. Osrednja postava povesti je Simen Gojla, neomajni punčar in bojevnik proti nasilju in zatiranju. V povesti je Bevk slikovito orisal tedanji čas: zatirane tlačane, grofovsko sarmopnost, divjanje njegovih birčev, razbojniške tolpe, cesarski Dunaj, temne gozdove in podobno. Po svoji vsebini napeta in zanimiva, po svoji ideji pa dragocena povest bo gotovo zadovoljila vse naročnike in bralce te letošnje zbirke. PD.

Beno Zupančič: MRTVO MORJE. Mladi, že dobro znani avtor je v tej svoji novi zgodbi posegel na morje, prizorišče dejanja je ladja, ki pluje do daljne Avstracije, in čudne, zapletene dogodke na tem potovanju je pisatelj položil v usta našemu staremu kapitanu. Razen njega sta glavna junaka zgodbe še Avstralka Jane in pobeželi nemški ujetnik Hans. Toda »Mrtvo morje« ni le privlačen, pustolovski obarvan roman, kajti glavna teža vsebine ni v zgodbi sam, temveč v času in ljudeh, ki jih opisuje. To je čas druge svetovne vojne, ljudje v tem velikem spopadu, njihovi doživljaji in trenja, vse pa okvirjeno v potovanje na ladji, v prostor brezmejnega oceana.

Ivan Ribič: KALA. Mladinska povest. Mladina rada bere povesti o živilih. Kako je uživala ob filmu in povesti, kjer je bil glavni junak pes Lassie! Tudi junak Ribičeve povesti je pes: ovcarka Kala, ki v hrbovskem kraju pomaga mlademu pastirju pasti ovce. Toda pride okupacija, Italijani odpeljejo pastirja Franja in internacijo, ujamejo pa

tudi Kalo. Toda psica uide, se vrne domov, kjer je samo še pogorišče, in se v stiški za hrano povoliči. Šele ko se po končani vojni vrne Franjo domov, povolčena Kala spet postane dobra ovcarka. Povest je polna dramatičnih prizorov in jo bodo radi prebrali tudi odrasli.

Miroslav Zel: MORJA BOGATI ZAKLADI. Knjižna dr. Miroslava Zolja je poučna, toda pisana tako, da se bere kot povest. Bralca najde v nji vse, kar ga zanima in kar je zanimivo o morju in čudovitih svetovnih morjih, zgodovine pomorstva, živili in rastlinja v morskih globinah, do ribolova in podobnih stvari. Knjižna je bogato opremljena s fotografijami in risbami.

KOLENDAR ZA LETO 1957. Koledar Prešernove družbe je že dobro znan in cenjen. Letošnji je pa nemara prekosil vse dosedanje, po bogati in pestri vsebini — politično — gospodarski članki, poljudnoznanstveni, leposlovje, zanimivosti, razvedrilni, koledarski del — pa tudi po svoji zunanji opremi, ki prikazuje podobe z naših starih penievih končnic, teh kako domiselnih, preprosto, zahtevalnih umetnih ljudske domiselnosti in domišljije.

Za doplačilo sta dve knjigi, ki ju bodo posebno veselje matere in gosposdine. — Prvo: OTROK OD SPOČETJA DO PUBERTETE, sta napisala dr. M. Avčič in dr. S. Lunaček. Prvi del (dr. Avčič) obravnava otroke in njegovo okolje (porod, rojstvo, po rojstvu, prvo leto življenja, razvoj, razne okužbe, dom, podnebje itd.), drugi del (dr. Lunaček) pa vplive okolja na dorasajočo mladino (telesni razvoj,

Kulturno-prosvetno delo v Žužemberku

V Žužemberku sta bili pred kratkim dve uspešni proslavi: zakladnija za Teden otroka, za Dan republike pa proslava, ki jo je pripravila šola skupno s TVD Partizanom. Nastopila je moška in ženska deca, pionirke z narodnimi pesmi, članice so zaplesale 5 kol, mladinci pa so pokazali spretnost v talni telovadbi in vajah na bradli.

Dramska skupina je ponovila v Žužemberku uspešno dramo »Via mala.« Z istim delom so gostovali tudi na sosednjem dobrniškem odru. Obakrat so gledalci čisto dobro sprejeli in bili zadovoljni. Naslednje delo na Žužemberškem odru bo »Sveti plamen«. Dijski gimnazijci bodo za novoletno jelko zagnali K. Brenkove »Mačeho in pastorko.«

EO ŠLO? Društvo prijateljev mladine bo tudi letos podprlo pionirje pri njihovih prvih korakih na snegu. Le poglejte jo, malo Dano, kako je lani pozimi skušala priti v breg!

(Prenos s 3. strani)

Silvana je skrbelo. Blizalo se je že polnoč, o patroli pa se nobenega sledu. Dekle, ki je prišlo iz doline, tudi ni vedelo nič določenega. Vse je bilo zavito v strašno negotovost. Brez moči je bil, naj polje še eno patrolo? Dan je, nič ne bo mogoča ugotoviti, mora počakati noči. V štab bataljona ni še ničesar javilo, upočeo da se morda — je vernilo.

Cas je mineval. Kesto je bilo že davno podeljeno, ko prihiti kurir s poveljem za premik. Kaj naj storijo? Ali naj javi ali še malo počaka? Imel je še dosti časa, ker je bilo treba razdeliti še večerjo in opraviti vse ostalo za premik.

Zastoj je čakal. Prilivati se je moral. Prišel je s svojo četo na zborna mesto bataljona, od koder bo odšel z ostalimi dalje.

«No, Silvan, kako je? Presneto dobro ste se držali, čestitam,« mi prijateljski stisne roko njegov komandant. »Zdi se mi, da ste jim za nekaj časa dovolj nalotili.«

Ni mu pogledal v oči, tudi stisk roke je bil leden. »Tovariš komandant, nesreča se je zgodila, izgubil sem Janeza in še pet tovarišev z vsem orožjem, davi se niso vrnili iz patrolne.« »Kaj, šest ljudi, pet pušk in mitraljez, ali zmoreš? Ne verjamem!« odgovori komandant. »Silvan, kaj bo rekel štab brigade? Skupaj bova šla referirat komandantu, zdi se mi, da bo vroče.«

Pozna ponoči je bataljon prišel na odredeno mesto. Tovariši so trudni polegli po hišah in skednjih jani. Jaano se je videlo, da so jih badnje borbe zelo utrudile.

Tudi Silvan je legel, toda četo

noč ni zatilnil očesa. Sram ga je bilo in vest ga je pekla zaradi Janeza in ostalih tovarišev. »Kako se je to moglo zgoditi,« je premišljeval. »Viktor jim je vendar dal točna navodila, v hišo menda niso šli, vsaj Janez ne. Kje so potem? Če so padli v zasedo, niso vseh pobili, poznam zelo dobro take stvari.« Za njega je to bila velika uganika, in še huja mora. Vedel je, da se je nekaj zgodilo, toda kaj? Koliko je že dostaj imeli takih primerov? Poilje patrolne, pa se jih vrne samo polovica ali celo en sam, ostali so pa prihajali posamezno čez nekaj dni. »Kje ste bili, kaj se je zgodilo?« je spraševal. »Nenadoma smo padli v zasedo,« je bil stari odgovor, »pa smo izgubili zvezo.«

Poznal je take odgovore. Po domačem terenu so patrolirali pa je smuknil — eden domoj po lunke, drugi po sveže perilo, tretjega, ki v okoli ni imel poznarih, so poslali z novicami takoj nazaj v enoto. Komandir vendar mora biti obveščen o dogodkih v okoliščini o razpoloženju sovratajca. Oprasčal jim je take stvari. Imel je neomajno zaupanje v svoje ljudi, bili so vsi kot eden, dobri tovariši in hrabri borci, prekaljeni v borbah.

Ampak od poslednje patrolne se nihče ni vrnil. To ga je mučilo. Zdanilo se je. Vsa je nenadoma odvela. Kuharji so začeli kuhati zajtrk, kmaj se so zaprznali živino za dneвно delo, mladinke iz vasi so se vrgle na krpanje in pranje partizanov.

Komandant bataljona poklicale Silvana Sklenil, da takoj zdjzrtaj javi štabu brigade, tudi povelje je zgodilo. Teških korakov sta se napotila v štab.

«No, kaj je novega, tovariša,« bila odgovorila komandant brigade.

«Tovariš komandant,« začne Silvan, »patrola šestih tovarišev s puškmitraljezom se ni vrnila. Od tega je že dva dni in doslej nimamo še nobenih vesti o njihovi usodi.«

Teške, toda pravične so bile besede komandanta. Huje so se kake srce Silvana kot italijanske granate pred dnevi njegov polovčnjak. Tudi komandant bataljona se ni bolje počutil. Bila sta kot dva soljara zavetoč se krivde in opravičenega besa komandanta brigade. »Čez deset minut mora biti cela brigada postrojena za vasio na travniku, takoj sporočita povelje ostalim bataljonom,« te besede so jima bile odgovor na njen pozdrav.

Cete saj se postavljate v red. Čul si sam ostra povelja in že so čete in bataljoni korakali na zborna mesto.

«Kaj bo sedaj, ali sem res toliko zaprešil, da bo vsa brigada četa moja sramota,« — je premišljeval Silvan. »Nič ne dč,« si je mislil, »v prvi borbi bodo videli, kaj je Silvan in njegova četa.«

Dežurni brigade je prešel ljudi, njih poravnal ter čakal na prihod štaba. Nenada, zakoni povelje »mirno«. Zagledali smo komandanta in komisarja brigade, kako sta hitela k nam. Vse je čakalo napeto, čez kaj bo sedaj. Dežurni strumno pristopi h komandantu, podržavi in raportira. Po sprejetem raportu pozdravi komandant brigade z vzklikom: »Smrt fašizmu, tovariša,« — »Svoboda narodna!« mogočno zadoni v odgovor kot en glas. Nato se povzgne na zvišen prostor pred brigado, ostro pogleda zbrane borce in začne:

«Tovariši, v poslednjih dveh mesecih je naša brigada uničila 450 fašistov, zaplenila 12 mitraljezov, dva minometala in mnogo muni-

pako, moramo uničiti 90 fašistov na povratku iz Metlike v Suhor, kamor so odšli po hrano. Dosti slabo so oboroženi in zasedo jim lahko postavimo na odličnem mestu. Poznam ta teren zelo dobro. Prostovalci naj stopijo dva koraka naprej!«

Komaj je končal svoj nagovor, se je bataljon premaknil kot en mož dva koraka naprej. »Mvala vam, tovariša,« se zahvali komandant, grinje zaradi ednosti in očitnosti svojih ljudi, da mačujajo smrt tovarišev iz patrolne.

Veselo so odhiteli tovariši na položaje. Cutili so, da jih zopet kaka opojna pesem borbe, tisto, za uho tako prijetno bevskanje puškmitraljezov, pomenezo s globokim, avtoritativnim basom težke »brede.«

Silvan se je tega dne skrbno pripravil. Izbrani prostovolci so

biti njegova udarna pest. Sklenil je — uspeti ali pa ostati na bojišču. Mirno je čakal, skrbno maskiran tik nad cesto. Njegova bomba naj bi bila znak za splošni napad.

Minute so minevale neskončno počasi. Mimo se je v vozu pripeljal kmet, ne sitede, da vsak krm, sieherni drevo tik ob cesti, skrivna borca — mačevalca. Voz je odrdral po svoji poti naprej. Nastala je spet napeta tišina.

Globok vzdih olajšanja se je utrgal Silvanu z prsi. Zagledal jih je, ko se je že bal, da jih ne bo. Leno so se premikali, med se odpote bluze, kape v rokah in puške so nosili kot lovci, kj se vračajo domov. Bil so še streljaj od varnih zidov postojane.

janko, zato so se počutili varne. Teško so vislele mule natovorjene vozove v breg. Silvan je čakal pripravljen na skok. Sovražstvo ga je šliho, naj takoj napade, pamet mu je vaveala — počakaj! Ko je pustil čelo kopolone naprej in je prišla sredina pred njega, vrže na politiznega fašističnega oficirja bomb, ter z obrnjenim kopitom skoči prvevu na vrat. Kot zdjutraj na vprašanje komandanta, kdo se prostovoljno javi za akcijo, so tudi sedaj vsi kot eden skočili na Italijane ter jih dobesedno zajahali. Borba je bila končana v slabih četrat ure. Čulo se je samo otročje klicanje na pomoč in juriš razjarjenih partizanov. Razen skupinice, ki je bila v Italijanskim predhodnic in ji je uspelo pobegniti, je vse ostalo obležalo na bojišču. Samo enkrat se je oglasil njihov puškmitraljez ter takoj na to sramežljivo utihnil, kot bi se zbal svojega glasu.

Silvanovo veselje je bilo ob prihodu v štab tem večje, ko je zagledal ravnokar prispelo patrolo. Izkazalo se je, da je vodil v temni noči zašel, pa so se moral daleč naboliti po nepoznanem terenu vračati v tabor.

PRED 15. OBLETNICO USTANOVITVE JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE — 22. DECEMBROM

Na Dolenjskem pred 50 in 70 leti

Metliška občina med NOB

Ko je Muzejsko društvo v Metliki let. 1957 začelo ustanavljati Belokranjski muzej, oziroma zbirati zanj material, se je začelo zbirati in urejati tudi za oddelke Narodnoosvobodilne borbe v Belokranjskem muzeju. Ob ustanovitvi muzeja in nato še nekaj let je imel oddelke NOB svoj prostor v prvem nadstropju v večji sobi občinskega ljudskega odbora. Prostor pa je bil kmalu pretesen. Zbirka v oddelku NOB se je iz leta v leto večala, mnogo so zanjo prispevali bivši borci in aktivisti, posebno pa okrajni odbor Zveze borcev v Crnomlju, ki je dal muzeju vso literaturo, dokumentarno gradivo in fotografije. Ko se je izšel dijaški internat leta 1953 v svojo novo stavbo na Pungartu, je dobil Belokranjski muzej lepše in primernejše prostore v gradu. Po adaptaciji je dobil oddelke NOB v gradu dve večji sobi, tako da so bile zbirke lahko primerne uredje-ne.

Sedaj ima oddelke NOB v muzeju zbirko 163 raznih predmetov in orožja, poleg tega zbirko okupatorjevega denarja, partizanskih bonon in obveznic vojnega posojila. Raznih arhivalij in literaturo je 7500 kosov, fotografij zgodovinskih krajev, prvoborcev, organizatorjev in raznih zbornanj med NOB. Zbirka se stalno izpopolnjuje, zlasti z literaturo, arhivalijami in fotografijami. Tako tudi sedanjih prostori ne bodo dolgo zadostali.

Za ureditev zgodovinskih zbirk in muzejskih prostorov v gradu je denarno precej prispeval tudi Glavni odbor Zveze borcev Slovenije, ki je nazkazal muzeju 500 tisoč dinarjev, ostali stroški pa so bili poravnani iz rednega proračuna Belokranjskega muzeja. Velika opora vodstvu in uslužbencom muzeja je Republiški Muzej narodne osvoboditve v Ljubljani. Njegovi uslužbenci so tudi pomagali urediti in izpopolniti zbirko v muzeju z važnim zgodovinskim gradivom, ki ga imajo v svojih zbirkah v več izvodih, posebno s fotografijami, literaturo in letaki.

Posebno pomoč oddelku narodnoosvobodilne borbe v Belokranjskem muzeju pa bo delo ekipe republiškega muzeja NOB v Ljubljani, ki je pod vodstvom narodnega heroja Staneta Semiča-Dakija zbirala

Jugoslovanska ljudska armada, ki praznuje ta mesec 15. obletnico svoje ustanovitve, ima korenine v najplodnejši prsti — v sredi in čustvih milijonov naših delovnih ljudi, ki so jo gradili od leta 1941 dalje. Ljudska armada — to je pri nas vse kaj drugega od vojsk in vojašine drugod po svetu. Nastala in zrasla iz potreb najširših množic, ki so ob razsulu stare jugoslovanske vojske zahrepanele po svobodi in novem življenju, je bila naša partizanska vojska, naša JA in kasneje JLA otrok in ljubljencev naših narodov. Iz vrst delavcev, kmetov in ljudskega izobraženstva so rasle njene vrste v partizanske odrede, čete, brigade, divizije, v ljudsko armado osvoboditeljico in organizatorico novega družbenega reda. Kaj vse smo dali zanjo, kaj vse prispevali za njeno rast in našo osvoboditev, naj nas danes spomni obisk v enem izmed naših muzejev. Številke, dokumenti, dejstva, vse to zbrano v eni sami občini, pove dovolj prepričljivo, da nam svobode nihče ni podaril ali prinesel na bajonetih. Priborili smo si jo sami, z našo vojsko, z našo resnično vseljudsko armado.

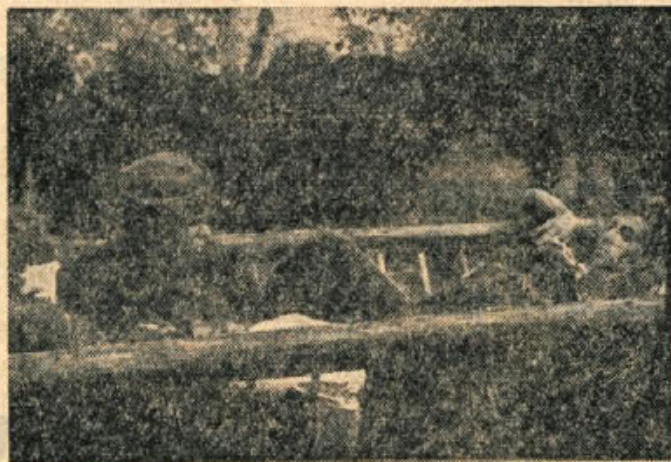
la dokumentarno gradivo in fotografiralna zgodovinske kraje za izdelavo topografske karte Bele krajine. Pri tem delu so sodelovali tudi člani Belokranjskega muzeja in Zveze borcev.

Razstava ob 3. praznovanju občinskega praznika je pokazala, kakšen je bil delež ljudstva samo ene občine za osvoboditev

Kako pravilno je bilo, da je bil ustanovljen v muzeju oddelke narodnoosvobodilne borbe, ki se je razvijal vzporedno z ostalimi oddelki, pričajo številni obiskovalci, katerih število iz leta v leto narašča. Tako je bilo od ustanovitve pa do sedaj petinajst tisoč obiskovalcev. Posebno zanimanje za zbirko NOB v muzeju so pokazali bivši borci in aktivisti. Ravno njihova zasluga je, da se zbirke tako lepo izpopolnjujejo. Zveza borcev je bila in ostane še vedno zakladnica za uspešen razvoj oddelka NOB v Belokranjskem muzeju. Vodstvo muzeja in nameščenci sodelujejo pri skupnem delu, zbiranju in urejanju zgodovinske kronike iz narodnoosvobodilne borbe, pisanju življenjskega področja borcev, zbiranju arhivalij, literaturo in zgodovinskih fotografij. Razstavljajo, ki je bila posvečena tretjemu občinskemu prazniku, naj bi vsaj malo prikazala to delo.

Razstava je pokazala začetek revolucionarnega dela v

stari Jugoslaviji v občini Metlika, ki ga je organiziral član CK KPS ing. Janez Marentič iz Boginje vasi. Njegovo vztrajno delo je postavilo trdne temelje za napredno orientacijo kmetijskega prebivalstva tudi izven Bele krajine. Posamezne sekcije Društva kmečkih fantov in deklet v Gradacu so bila pozneje v celoti sprejete v članstvo Komunistične partije Jugoslavije. V prvi celici Komunistične partije sta bila poleg Marentiča še Butala Jakob iz Gradaca in Jakofič Niko iz Cerkyšič. Fotografije prikazujejo delovanje Društva kmečkih

Ranjene partizane so pomagali prevažati v bolnišnice kmetov in terenci

fantov in deklet v Gradacu, tekmovanja posameznih sekcij, klet, kjer so komunisti v Gradacu v stari Jugoslaviji tiskali propagandne letake, da do prvih komunistov na področju Metlike, organizatorje in borce narodnoosvobodilne borbe v Beli krajini. Fotografije propagandistično vzgojne literature in ostali dokumenti so razvrščeni tako, kakor so se vrstili dogodki po časovnem obdobju od leta 1931 do leta 1945, v kolikor ima muzej od sedaj zbranega in obdelanega gradiva. Muzej ima razstavljene dokumente o propagandnem in organizacijskem delu med NOB na področju občine Metlika. O dogodkih ob kapitulaciji Italije, o prvih volitvah v narodnoosvobodilne odbore, o razvoju partizanskih enot, o raznih zborovanjih, sejah, sestankih in tečajih. Zbrano gradivo prikazuje tudi statistične podatke padlih borcev in žrtev fašističnega terorja med NOB ter škodo, ki so jo napravili okupatorji.

508 dragocennih žrtev — graditeljev nove Jugoslavije

Sedanja občina Metlika ima 508 padlih borcev in žrtev fašizma. Od tega je bilo v bivši občini Gradac 97 padlih borcev, 22 žrtev fašizma, 19 umrlih v internaciji ter 4 talci. Bivša občina Metlika ima

366 žrtev — 272 padlih borcev in 94 žrtev fašizma. Iz občine Metlika je bilo internirano 275 oseb, v internaciji in po taboriščih je umrlo 59 oseb 21 je pogrešanih, 193 se je vrnilo iz internacije, več pa jih je umrlo po osvoboditvi zaradi prestopnega trpljenja in raznih boleznih. Skupna škoda, ki so jo naredili Italijani samo v Metliki od leta 1941 do 1943 znaša 16.831.930 dinarjev. Skupna škoda, ki so jo povzročili Nemci v oktobru in novembru 1943 v Metliki znaša 4.206.493 dinarjev, ocenjene vse v predvojnih dinarjih. Ob vdoru Nemcev 16. julija 1944 v Metliko je bilo pogabljenih 34 stanovanijskih hiš, 47 večjih gospodarskih poslopij, 6 manjših gospodarskih poslopij, 1 fotoateljé in 1 čebeljak.

7. avgusta 1942 so fašisti v Bojani vasi požgali 48 hiš in 97 gospodarskih poslopij, od vasi je ostalo samo 5 hiš in nekaj gospodarskih poslopij.

Ze iz teh podatkov je razvidno, da je kronika iz narodnoosvobodilne borbe le delno urejena in da jo bo treba še v marsičem izpopolniti. Pri urejanju kronike in pisanju življenjskega področja borcev sodelujejo člani Zveze borcev prosvetni delavci, ki so za to delo pokazali precej razumevanja. Poleg kronike je do sedaj napisano za občino Metliko 386 življenjskega področja borcev in žrtev, za bivšo občino Gradac je pa delo tudi v teku.

DOMAČE VESTI

(PONAREJEVALEC BAN-KOVCEV) znani J. Prelesnik je svojo kazen dostal in so ga sedaj izpustili.

(ROPARSKA DRUHAL) kladi se, kar se nam poroča, v Gorjančih. Pretečen teden, ko sta bila c. kr. žendarma v službi, napala ju je druhal ter, ako tudi se vrla braneča, morala sta naposled vendar se umakniti radi premanjkanja streliva, ker sta vsega porabila, kajti tudi druhal ni gledala na strelivo, ker 16-kratni pok puške naznanjal je, da je imela ta druhal resno voljo zoperstavitvi se. Vendar pa upamo, da se naši vrli žendarmeriji kmalu posreči, to roparsko druhal vkrotiti.

(LEPA ZIMA) Na vrtu g. Jur. Gregorica v Novem mestu so jagode v cvetju.

ZITNA CENA V NOVEM MESTU 30. NOVBR. 1936

Domače pšenične mernik 2 glj. 35 kr., Debelače (koruze) 1 glj. 40 kr., Soršice 1 glj. 70 kr., Rži 1 glj. 60 kr., Ječmena 1 glj. 50 kr., Ajde 1 glj. 35 kr., Ovas 70 kr., Krompirja 85 kr.

(Dolenjske novice) 1. decembra 1886

Vabilo na naročo

Zopet smo končali letnik, in sticer drugi letnik »Dolenjskih Novic«. Prijateljsko se zahvaljujemo vsem, kateri so kaj na-

šemu listu pripomogli, bočisti s pisanjem, ali naročino, ali saj s priporočilom. Vsim lepa hvala.

Trudili smo se, da vam list ugaja; in da se nam je to posrečilo, kaže večje število naročnikov od lani. Ker tedaj ponujamo za malo denarja mnogo dobrega blaga, upamo, da bote v še bolj obilnem številu pristopali. To nas bo tudi vspodbudilo, da se za dobro vsebino vedno bolj trudimo in vedno vedno večji pridnost na Dol. Novice obračamo. Mogoče, da kdaj komu nismo po volji pisali; pa prosimo, naj list le dalje pridno prebira, in prepričaj se bo, da smo le dobro želeli, le najboljši namen imeli. Saj sami dobro veste: »Koliko glav, toliko želje«. — Vsim nobeden ne ustreže.

(Dolenjske novice) 15. decembra 1886

DOMAČE VESTI

(DOLENI, PEVSKO DRUŠTVO) priredilo je 12. dec. v prostorih Narodnega doma koncert v proslavo slovenskega najznamenitejšega pesnika Preširna. V obilnem številu zbrano odlično občinstvo sledilo je s pozornostjo izvrstnejše glasbenosti besedi g. profesorja Vrhnica, v kateri je se živno besedo naslikal znamenitost Preširnova. Jednako burno priznanje žele so vse točke pevskega programa, posebno mešani zbori. Po dokončanem programu zabavalo se je ob-

V LETOŠNJI REDNI KNJIŽNI ZBIRKI PREŠERNOVE DRUŽBE SO IZŠLE NASLEDNJE KNJIGE:

1. Koledar Prešerrove družbe za leto 1937;
2. France Bevk: Iskra pod pepelom, zgodovinski roman;
3. Beno Zupančič: Mrvo morje, povest;
4. Ivan Ribič: Kala, mladinska povest;
5. Dr. Miroslav Zel: Morja bogati zakladi, poljudno znanstveno delo.

Zamudniki lahko nabavijo zbirko v vseh knjigarnah za 450 din. Cena posameznih knjigi je 100 din, Koledarja pa 200 din. Prav tako sta na razpolago v vseh knjigarnah tudi dodatni knjigi: Dr. M. Avčič — Dr. S. Lunaček: Otrok od spočetja do pubertete za ceno 100 din.

Andreja Grum: Praktični nasveti za dom za ceno 200 din. Vse knjige lahko naročite tudi na naslov Prešerнова družba, Ljubljana, Ulica Heroja Tomšiča 5, kjer lahko dobite za doplačilo 80 din vsako knjigo tudi vezano v polplatno. Poština je 30 din.

Tajništvo

činstvo med seboj tja do ena ure po polnoči.

(G. PEČNIK) v Krškem, imeniten iskalec starin, našel je blizo Velike vasi pri Krškem zopet lep rimski grob. (V RIBNICI) imajo pri sod-niji pravdo zavoljo nekih copernic. Sramota je, da se more še dandanašnje o copernicah govoriti.

(Dolenjske novice) 15. decembra 1886

Domače vesti

(VEČJA NESREČA) nego se je zgodila, bi se bila lahko še prptela dne 13. t. m. krog 10. ure dop. Perice novomeške so prale v pokriti lopi, plavajoči na sodih v Krki. Kar na enkrat pa se vsled teže ravnokar padlega, jako mokrega snega prevrga lopa in padlo se v vodo perice in škafi in perilo. Do pasu in čes so stali v mrzli vodi, ne vedoč, ali naj love perilo, ali naj se rešijo, seveda tudi glasno kričale na pomoč. Pomoč je došla, kaj je s perilom bodo povedale ženske same, a mi smo mnenja, da bi bilo treba take naprave vendar nekoliko bolj varno preskrbeti, osobito, ker se je — menda lansko zimo — lopa že enkrat prevrnila vzdolž teže snega. Naj vsaj dykratna izkušnja izmordi tiste, ki imajo s tem opravka, da se ne tvega življenje in blago.

(MESTNA HRANILNICA V NOVEM MESTU.) V mesecu novembru 1906 je 226 strank vložilo 67.898 K 81 h. 217 strank vzdignilo 92.138 K 75 h. 11 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 17.500 K. 278 menic se je eskomptovalo za 87.805 K. Stanje vlog 2.921.582 K 23 h. Denarni promet 425.723 K 75 h. Vseh strank bilo je 1158.

(HRANILNICA IN POSO-JILNICA) za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neomejeno zvezo, imela je meseca novembra t. l. prometa 111.692 K 81 h. Vložilo je 121 strank 46.702 K 39 h, dvignilo 84 strank 16.567 K 33 h. Posojil je bilo danih 33 strankam 22.890 K, a 49 strank je vrnilo 4837 K 41 h.

NAZVANILA

MESTNEGA MAGISTRATA (Vabilo.) Za nastopajočeo novo leto vabljeno je občinstvo sploh, naj se vjudno odkupi po znanih rešitvenih kartah za novoletna in godovna voščila. To je splošna stara navada v mestih. Doneski se porabiho v korist tujakanih revežev. Vsem darovateljem se izjavi v imenu revežev iskrena zahvala. Cena vsaki karti je 1 K. Velikodušnost in milosrčnost po n. dobrotnikov s tem ni omejena. Karte se dobivajo v mestnem uradu.

(Razglas.) Vled sklepa občinskega odbora z dne 1. dec. 1906 je strogo prepovedano vsako odvažanje smeti in drugih odpadkov na prostor za mesnico. Kdor bi se temu ne pokoril, bode strogo kaznovan.

(Dolenjske Novice) 15. decembra 1906

Koliko drv porabimo

Poraba drv za kurjavo je v Jugoslaviji izredno velika. Na leto jih porabimo 3.500.000 kubičnih metrov ali povprečno 1,04 metra na vsakega prebivalca, med tem, ko je svetovno povprečje drv za kurjavo na prebivalca 0,26 kubičnih metrov na leto. Več drv kot mi trošijo samo najsevernejše države (Svedska, Norveška, Finska). Strokovnjaki pravijo, da so toliki potrošnji drv pri nas kriva odprta ognjišča, ki porabijo izredno veliko drv. Takih ognjišč je v državi še vedno 243.000 (Makedonija, Črna gora, Lika). Z odpravo teh ognjišč bi letno prihranili 1 milijon kubičnih metrov drv.

Medved ubil velikega jelena

Konec novembra se je po Kostanjeviško-podboški občini hitro raznesla novica, da je krajevni logar nad Crmo vasio blizu Vrtače opazil, kako neka večja žival, menda medved, nekaj obdeluje na zemlji in jezno sopiha. Logar se razjarjenemu medvedu ni približal, pač pa je nato v Kostanjevic obvestil o tem lovcu in postajo Ljudske milice. Naslednji dan so lovci iz Podbočja in Kostanjevice ter več miličnikov odšli pogledat, kaj se je v gozdu zgodilo. V Strašnem jarku so našli lepo pokritega velikega jelena, ki ga je prejšnji dan pobil medved in si ga shranil, da se bo osmradel. Sledovi so kazali, da je bila med orjakoma huda borba. Vsenakrog je bilo potacano, pa tudi krvavo, na jelenovem uhlju pa so se poznali kremplji medvedovih šap, drugo uho je pa kosmatine jelenu odtrgal. Boj na življenje in smrt, začel iz neznanega vzroka, je zaključil v svojo korist medved. Ubit jelena je imel krasno rogove 14 nastavki, ki ga je shranila podboška lovska družina. Vse kaže, da je medved potokel jelena s prednjima šapama.

Takega »dvojca« v naših dolenjskih gozdovih že dolgo ni bilo.

»Samo premakni se, pa te prevrtam kot desko!«

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Rešitev naše zadnje nagradne križanke je bilo tokrat nekaj manj kakor navadno; menda smo z molkom v zadnjih mesecih ljubitelje križank odvadili reševati zapletena in zavita vprašanja. Da bi jim vili več poguma, bomo v novoletni številki objavili lažjo nagradno križanko z bogatimi nagradami.

8. decembra so bili izrečani v uredništvu tle reševalci:

1. Koštial Nelly, Novo mesto, Koštialova 1 — dobi prvo nagrado, tisoč dinarjev v gotovini;
2. Srebrnjak Tone, Ljubljana, Akademski kolegij, Titova 52a — dobi knjigo F. Barberija »Crna internacionala«;
3. Kastelic Anica, Sentjurjevo 3, p. Mirna peč — dobi Jurčičev ljudski roman »Deseti brat«;
4. Zagore Jožica, dijakinja v Beogradu 19, Košutinjak — dobi Finžgarjev roman »Pod svobodnim soncem«;
5. Pangerš Milena, Grm 1, p. Sentvid pri Stični na Dolenjskem — dobi knjigo J. Verna »20.000 milj pod morjem« (I. in II. del);
6. Golč Boris, Novo mesto, Volčičeva 3 — dobi knjigo »Ptički

brez gnezdas, ki jo je napisal Fran Milčinski; 7. Lipaj Jožica — dobi Škerljjev knjigo »Nevščeno sorodstvo«.

- Navično: 1. Strog, 2. tvoj, 3. Rim, 4. apatičen, 5. honorar, 6. ol, 7. Pireneji, 8. et, 9. Tajira, 10. ena, 11. cink, 12. paleta, 13. lanen, 14. in, 15. Nams, 16. etaljem, 17. zožitev, 18. ima, 19. ji, 20. celoten, 21. jola, 22. aperit, 23. planet, 31. ta, 32. minaret, 34. ter, 35. trs, 37. akotudi, 40. Drava, 44. od, 47. en, 48. vranica, 49. Nepal, 51. ipd., 52. umritev, 53. zel, 58. povziga, 60. stvarj, 62. ojačitev, 63. nastiti, 65. Romun, 67. cin, 69. vino, 71. noži, 72. da, 73. pet, 75. rok, 76. Stajer, 77. Mara, 79. Ba, 81. meicine, 83. imuna, 85. rapir, 85. osoje, 90. oni, 91. kam, 92. tat, 94. one, 96. Ela, 98. ti, 99. ki, 101. on, 102. Ag, 104. ad, 105. in, 106. Voderavon, 1. Tripolitania, 23. anatom, 24. roman, 25. lanolin, 27. maže, 28. Pl., 29. os, 30. totemi, 33. klepetati, 33. OLO, 36. siranja, 38. Atene, 39. itd., 41. AT, 42. dža, 43. enako, 45. ar, 45. rezervne, 50. serija, 52. ODU, 54. iz, 56. nevaran, 57. ep, 59. pi-rat, 61. moten, 64. vat, 65. por, 67. CD, 68. eluvij, 70. lan, 72. dan, 74. Azori, 76. študiram, 78. soba, 80. ime, 82. limonit, 84. vinčarja, 86. očet, 87. Vuk, 88. mgti, 89. ostrati, 90. Oaska, 91. kan, 92. tuj, 93. jo, 95. etapi, 95. eno, 97. AT, 98. tanek, 100. nove, 102. Italijani, 108. militarizem, 107. veriga, 108. Eden.

To R. Kiplingu

17. »Hudobni Darzee, hudobni Darzee! Je zasikal Nag in se pogljal kolikor mogoče visoko proti gnezdov v gmolju. A Darzee si je bil zgradil svoje gnezdo v triliki viklini, da ga kače niso mogle doseči in je gnezdo zdaj samo zanihalo sem in tja. Riki-tiki je občutit, da mu je v očeh silila kri, sedel je na zadnje noge in se oprl na rep kakor majhen kenguruj, se ozi naokrog in besno zakričal. Toda Nag in Nagaina sta se izgubila v travi. Riki-tiki pa ni bila volja, da bi šel za njima, ker ni vedel, ali lahko zmagaja v boju proti dvema kačama. Stekel je raje do pešene poti v bližini hiše in sedel, da bi vse dobro premislil.

18. Riki-tiki se je zavedal, da je še mlad, hkrati ga je ta zavest prevzela s še večjim zadovoljstvom, ko je pomislil, da se je znal izogniti napadu od zadaj. Dobil je zaupanje vase in, ko je pritekel po stezi Tedy, mu je Riki dovolil, da ga je pobozal. Ko pa se je Tedy sklonil k njemu, se je v prahu pred njim nekaj zganilo in droben glas je dejal: »Pazi se! Jaz sem smrt! Bil je Karait, kakor prah rjava kača, katere ugriž je prav tako nevaren kot kobrin. Majhen je pa tako, da nihče ne pomislil nanj, zato prizadeva največ zloga.

19. Rikičeve oči so se spet poredile in zaplesal je proti Karaitu s čistimi posebnimi sibajočimi se gibi, ki jih je podedoval od svojega rodu. Oprezal je, kje bi najbolje sgrabil. V naslednjem trenutku je iznenada naskočil, odskočil in poskusil vnovič, kačja glavca je pa šinila naprej in samo za las je manjkalo, da ga ni zadela v rame. Poskočiti je moral čez njen trup, a spet mu je bila njena glavca tik za petami.

20. Tedaj je Tedy zaklical proti hiši: »Naš mungos se bori s kačo! Riki je potem še snihal, kako je Tedyjeva mati od strahu zakričala. Iš hise je pritekel očs pallece v roki. Ko je pritekel na bojišče, je Riki-tiki že skočil kači na hrbet, povsili glava daleč med prednje noge in kačo ugriznil ter se odvalil proč. Nlegov ugriz je Karait ohromil in pravkar se je pripravil, da ga poire, ko se je spomnil, da naredi droben želocec mungosa počasnega in da mora ostati prošen in tenak, če hoča biti močan in uren.